

LES RELACIONS INTERNACIONALS A «L'ABAST» DE TOTHOM

Cursos de temes a l'abast

La Fundació CIDOB, sota el títol Temes a l'Abast, està realitzant diferents cursos i conferències sobre Política i Relacions Internacionals a distints Centre Cívics, Ateneus Populars, Instituts d'Ensenyament Mitjà i altres Centres o Institucions de dins i fora de la ciutat de Barcelona.

L'objectiu és divulgar de manera didàctica la disciplina de les Relacions Internacionals, explicar i contextualitzar aquells fets que, apareixen o no en els diferents mitjans de comunicació, ens afecten i moltes vegades no tenim l'oportunitat de conèixer en profunditat.

Els cursos que oferim són els següents:

- La Situació al Món Àrab
- Les Transicions en els països de l'Est
- La Unificació Alemanya
- La Mediterrània
- Relacions Nord-Sud
- Àfrica Subsahariana (I i II)
- L'Europa Comunitària

Cada curs consta de 5 sessions, d'una hora i mitja de durada cadascuna, que poden tenir un tractament independent i per tant, donar-se com una conferència. Sempre, comptant amb la col·laboració d'un equip de professors especialitzat.

Els cursos que s'han realitzat a diversos Centre Cívics de Barcelona són: La Situació al Món Àrab (a Sant Martí, a La Sedeta i a Torre Llobeta) i la Unificació Alemanya (a l'Artesà, al Carmel, a La Bàscula i al Guinardó). El curs sobre el Món Àrab també s'ha desenvolupat a Lleida, a l'Ateneu Popular de Ponent, i es farà aviat a Vilanova i la Geltrú. Per altra banda, la conferència que fa referència al conflicte del Golf Pèrsic, s'ha donat i s'està donant a diversos Instituts d'Ensenyament Mitjà i Escoles d'Adults.

En tots els casos l'experiència ha estat molt positiva i l'assistència nombrosa, circumstància que demostra el progressiu interès que la societat va te-

nint sobre la qüestió de la Política Internacional. L'objectiu immediat de la Fundació CIDOB és potenciar el desenvolupament d'aquests cursos a diferents indrets de la geografia catalana. La finalitat és la descentralització, oferir la possibilitat d'assistir-hi a tota persona interessada, encara que no visqui a la ciutat o a la província de Barcelona. Per altra part, l'experiència de la feina feta ens porta a millorar el producte a oferir, a adaptar-nos a les necessitats del públic assistent a aquestes conferències, així, en la mesura de les nostres disponibilitats, intentem completar els programes amb mitjans audiovisuals i altres recursos escaients. També tenim en compte, partint del fet que tot evoluciona i les realitats i els seus estats canvien, la possibilitat d'elaborar nous cursos que facin referència als recents esdeveniments que han sorgit dins l'escena de la Política i les Relacions Internacionals.

LA SITUACIÓ AL MÓN ÀRAB

Aquest curs pretén aproximar-nos en el coneixement de la realitat del «Món Àrab» que ens és bastant desconeguda i difícil d'entendre. Amb el sorgiment de l'integrisme islàmic, els problemes de la immigració i, sobretot, el recent conflicte del Golf Pèrsic, aquesta àrea geogràfica, amb recursos estratègics, com el petroli, molt importants per Occident, torna a centrar les tensions internacionals i l'interès de l'opinió pública en el món.

1a. sessió:
El «Món Àrab»: una realitat històrica.

2a. sessió:
Revolució i independència del Món àrab-islàmic.

3a. sessió:
L'Integrisme islàmic.

4a. sessió:
Anàlisi de la situació a l'Orient Mitjà.

5a. sessió:
Activitats complementàries.
Comentaris i debat d'aquesta realitat a partir de les informacions que emeten els diferents mitjans de comunicació.

RELACIONS NORD-SUD

En la Humanitat actual hi ha grans desigualtats entre els pobles de la Terra respecte al nivell i qualitat de vida: alimentació, infància, salut, mitjans d'educació i de treball... Per això es parla del Nord i del Sud.

El Nord són els països més rics que porten la direcció econòmica i tècnica del món. El Sud són els països pobres que depenen del sistema mundial dirigit pel Nord.

El curs que presentem se centrarà en aquesta problemàtica. Es parlarà també de la Cooperació Internacional com un deure bàsic de solidaritat i una convivència racional en un món molt interdependent.

1a. sessió:
Com i per què s'ha dividit el món en un Nord i un Sud.

2a sessió:
La reacció del Sud: mecanismes de diàleg Nord-Sud.

3a. sessió:
La Cooperació Internacional.

4a. sessió:
La Cooperació de la CEE envers el Sud.
La Cooperació espanyola.

5a. sessió:
Debat i comentaris sobre els temes que s'han tractat al llarg del curs.
Activitats complementàries.

ÀFRICA SUBSAHARIANA (II)

L'Apartheid és encara avui un motiu de lluita en tots els pobles democràtics. Conèixer la situació africana en general per després aprofundir en les relacions entre negres i blancs en l'Àfrica Austral és el que pretén aquest curs. I per ser conseqüents, també en veure com nosaltres reaccionem davant la presència de col·lectius diferents: la immigració.

1a. sessió:
Visió general d'Àfrica.

2a. sessió:
Àfrica: conflictes i tensions.

3a. sessió:
L'Apartheid a Àfrica (Àfrica Austral i altres zones)

4a. sessió:
L'emigració africana.
La immigració a Catalunya.

5a. sessió:
Debat i comentaris a partir del que s'ha fet al llarg del curs.

QÜESTIONS SOBRE L'ALFABETITZACIÓ

col·lecció de 40 quaderns

Centre UNESCO de Catalunya,
Barcelona 1990. (edició en català
i en castellà)

Amb motiu de l'any internacional de l'alfabetització proclamat per l'ONU, l'Oficina Internacional d'Educació de la UNESCO ha preparat una sèrie de 40 quaderns d'unes 16 pàgines cada un.

En el primer quadern el Director general de la UNESCO, Frederic Mayor, presenta l'alfabetització com una prioritat absoluta per al període 1990-1995. El quadern «L'analfabetisme en xifres» ens revela l'amplitud del problema i l'extrem contrast entre regions i països del món.

Un 70% d'analfabets del món es troben a l'Àsia de l'Est i del Sud, són uns 678 milions de persones. Els 10 països

Es calcula que hi ha 386 milions entre 6 i 17 anys que no assisteixen a l'escola.

Si bé la incapacitat de llegir i escriure un text simple només afecta a un 5% de la població adulta dels països del Nord, de totes maneres el quadern «Analfabetisme en els països industrialitzats: realitats i mites» constata l'existència del problema en persones que no han acabat el període escolar, en sectors marginats de la població, en minories ètniques i lingüístiques. De fet quan organitzacions de voluntaris es posen a treballar en el camp de l'alfabetització es va descobrint el problema i es va trencant la resistència dels poders públics i dels estaments educatius a reconèixer el fet de l'analfabetisme en les nostres societats. Anglaterra i

alfabetitzadores i amb la mateixa cultura oral. Això és el que demana el quadern «Significats culturals de l'alfabetització». Educar un adult no consisteix en trametre el que sap l'educador sinó ajudar a un semblant a què resolgui de la millor manera pels seus propis mitjans un cert nombre de problemes que se li plantegen, argumenta el quadern «Càlcul, vida quotidiana i alfabetització».

«Alfabetització del futur i el futur de l'alfabetització» assenyala l'impacte de les noves tecnologies en el camp de l'alfabetització a base de tècniques informàtiques i conclou que l'analfabetisme és una condició relativa i dinàmica que es transforma a causa de l'expansió de les necessitats humanes en el camp de la informació, de les noves disposicions i innovacions tècniques.

Un procés de pau pot ajudar a l'alfabetització. La Comunitat Internacional hauria d'utilitzar una part dels recursos que s'inverteixen en armes en l'educació («Alfabetització, drets de l'home i pau»). La Cooperació Internacional pot donar suport als programes d'alfabetització dels governs dels països pobres, mobilitzar més recursos i donar més prioritat a aquesta cooperació («Cooperació Internacional per a l'alfabetització»). La Universitat pot contribuir a resoldre les insuficiències de la instrucció bàsica. S'ha de comprometre a estudiar les necessitats educatives dels grups desfavorits i perfeccionar el personal responsable dels projectes d'alfabetització («Universitat i alfabetització»).

Posar l'accent en l'educació de la mare produeix el doble rendiment: ensenyar a la mare i arribar a l'infant («Alfabetització de generació en generació»). Cal tenir en compte que no hi ha alfabetització eficaç sense una prèvia post-alfabetització clarament definida i preparada. Cal crear un ambient favorable («Abans de l'alfabetització: la postalfabetització»). L'alfabetització d'adults és un procés educatiu i la seva expressió més reeixida és l'efecte d'una autonomia i llibertat cada cop més grans («L'alfabetització d'adults com a procés educatiu»).

Hi ha alguns quaderns de temes metodològics: La preparació de material per alfabetitzats de nou, el seminari

País	Índex d'analfabetisme el 1990 (%)	Nombre d'analfabets (en milions)	Proporció del total mundial (%)
Índia	51,7	280	29,1
Xina	26,5	222	23,1
Paquistán	65,1	43	4,5
Bangla Desh	64,7	42	4,4
Nigèria	49,2	29	3,0
Indonèsia	22,9	27	2,8
Brasil	18,7	18	1,9
Egipte	51,5	16	1,7
República islàmica d'Iran	46,0	15	1,5
Sudan	72,8	10	1,0
Subtotal (10 països)		702	73,0
Altres països		261	27,0
Total del món		963	100,0

en què hi ha més de 10 milions d'analfabets representen el 73% del nombre d'analfabets del món.

Dintre de cada país a les zones rurals almenys es dobla l'analfabetisme i perjudica sobretot a les dones arreu, arribant a un 20% més en 36 països. Encara que per grups d'edat incideix en les generacions grans que no han tingut escolarització, continua sent preocupant la situació de les generacions de 15 a 19 anys i de 20 a 24 a Benín, Afganistan, Nepal, Moçambic...

França han reconegut que almenys hi ha dos milions de persones en els seus territoris que són analfabets. L'alfabetització d'autosuficiència és un dret humà bàsic que tots els països industrialitzats poden garantir, si hi ha voluntat política. Per això s'han d'invertir fons públics en programes d'alfabetització amb personal especialitzat.

Les campanyes d'alfabetització s'han de combinar millor amb el context cultural dels destinataris i amb certes pràctiques seves sovint ja

(continua a la pàgina 5)

AGERMANAMENT: Història d'una engrescadora experiència de Cooperació Internacional

**Nou llibre d'en Joan Casañas
Editorial Claret, Barcelona 1990**

A finals de l'any 1990 ha sortit aquest interessant llibre sobre la història de l'«AGERMANAMENT» que l'any 1973 donà origen a l'actual CIDOB.

L'autor és Joan Casañas i Guri que ha viscut des de molt endins la història de l'Agermanament. L'any 1963 va marxar a Xile on treballà durant deu anys com a consiliari d'universitaris i professor de Teologia a la Universitat de Valparaíso. Va ser expulsat després del cop d'Estat del general Pinochet el setembre de l'any 1973.

En unes 182 pàgines se'ns presenta el naixement i el desenvolupament de l'Agermanament, que l'autor situa en els vint-i-cinc anys que van de 1955 a 1980.

L'any 1958 marxen tres joves capellans de la diòcesi de Barcelona a Xile i el 1961 s'inicia l'anada al Camerun. A través de l'Agermanament es poden comptar al voltant d'un 127 persones que marxen a Xile (unes quantes a algun altre país llatinoamericà) o al Camerun. Van ser unes 53 dones i 74 homes, entre els quals 44 capellans.

Al servei de tot aquest moviment de cooperació s'organitza a Barcelona el Secretariat de Cooperació Interdiocesana i es comença a publicar un butlletí. L'Agermanament integra molta gent, entre familiars, amics, comunitats cristianes relacionades amb els qui estan a Xile o al Camerun, entitats, grups i moviments de joves, parròquies, el mateix Bisbat...

L'autor ens posa en contacte amb les realitats socials i culturals, religioses i pastorals que els membres de l'Agermanament van vivint i reflexionant tant a Xile com al Camerun, comenta tot aquest entrellat indissoluble de proces-

sos personals, de noves experiències en l'ordre cultural, en l'alliberament social dels pobles, en el cristianisme conciliar. Ens fa adonar també de la complexitat i importància de les accions i plans de promoció sanitària, educativa i laboral, dels problemes econòmics i tècnics de la cooperació. Així l'Agermanament crea la CODES, com a cooperativa per al Desenvolupament, amb l'objectiu de potenciar amb un tractament professional la cooperació tècnica i econòmica als projectes de Desenvolupament, especialment al Camerun.

Com una de les fites de la voluntat d'intercanvi real entre pobles i cultures, el llibre ens refereix l'estada a Catalunya per estudis, formació laboral, aportació a les nostres comunitats, d'unes vint persones del Camerun i cinc de Xile. Aquest fet va tenir ressò en la nostra societat i en la xarxa de col·laboradors i amics de l'Agermanament.

L'any 1973 l'Agermanament perd la seva presència al Camerun i al 1974 deixa de funcionar la CODES. Igualment a partir del 1970, va minvant el nombre de persones i la dinàmica de l'Agermanament a Xile, on el cop d'Estat accelera el retorn dels pocs que hi quedaven. Des del 1974 les relacions amb les persones, pràcticament capellans, que tornen a Xile o van a altres països, són ateses per la Delegació diocesana de Missions, al capdavant de la qual hi ha Jordi Jorba que durant anys va ser a Xile formant part de l'Agermanament.

El tercer capítol del llibre mostra una sèrie d'elements que intervenen en aquesta evolució a través de les vicissituds i documents dels mateixos protagonistes. El Secretariat de Barcelona a partir de 1971, impulsat sobretot

per algunes persones retornades de Xile i Camerun, s'orienta cap a la sensibilització social i política de la societat catalana envers el Tercer Món. Organitza curssets, actes multitudinaris, reunions. Va formant una biblioteca i fons documental amb revistes i textos arribats de tots aquests països. Publica alguns llibres i sobretot la revista AGERMANAMENT que arribà a 1.500 subscriptors. Es crea el Centre d'Informació i Documentació a Barcelona del Tercer Món (CIDOB-TM) amb reconeixement civil. El seu director és Josep Ribera, que va estar uns anys a Xile i que després va continuar treballant a l'Agermanament des del Secretariat de Barcelona.

En els moments de forta acció en la clandestinitat per arribar a la democràcia al nostre país, l'Agermanament es converteix en un lloc de trobada de moviments, grups i partits incipients, participant en l'organització d'actes de contingut reivindicatiu i contra la dictadura, emmarcats en la solidaritat per als drets de tots els pobles al seu alliberament. Porta també una intensa acció a favor dels xilens que han estat expulsats o han hagut de fugir a causa de la dictadura de Pinochet, promou i col·labora amb Comitès de solidaritat en relació a Argentina, Uruguai, Centreamèrica, especialment Nicaragua, el Front Polisari, Palestina, etc.

Per tot això l'any 1978, ajuda al naixement de l'Associació catalana de solidaritat i ajuda als refugiats (ACSAR), que continua actualment la seva tasca, i també crea la secció catalana de la Lliga Internacional pels drets i l'alliberament dels pobles, actualment amb domicili a Sabadell.

Josep Hortet

(continuació pàg. 4)

operacional per a formar el personal responsable, sobre el desenvolupament de l'hàbit de lectura en els infants. Hi ha també dos quaderns que tracten del voluntariat: les ONG i la persona del voluntari en l'alfabetització, la tasca del Moviment Escolta en el camp de l'alfabetització.

En vuit quaderns es presenten expe-

riències de polítiques d'alfabetització: Nicaragua, Brasil, URSS, Filipines, Etiòpia, Tanzània, Indonèsia, Xina i algunes de dimensió regional a Àfrica, Estats àrabs, Amèrica Llatina.

Hi ha alguns quaderns dedicats a determinats grups de població respecte a l'alfabetització: invidents, infants sords, nòmades, minories lingüístiques,

emigrants i les seves famílies, mobilització de la dona.

Les persones interessades per aquests quaderns poden adreçar-se al Centre UNESCO de Catalunya a Barcelona (c. Mallorca 285, tel. 207 58 05 i 207 17 16)

Josep Hortet

CATALUNYA SOLIDÀRIA VALORA LA SITUACIÓ DELS IMMIGRANTS ESTRANGERS A ESPANYA

La Coordinadora «Catalunya Solidària amb els immigrants estrangers» ha redactat un document, del que reproduïm els aspectes més destacats, comentant la comunicació del Ministeri de l'Interior al Congrés de Diputats sobre la situació dels immigrants estrangers a Espanya.

La COORDINADORA «CATALUNYA SOLIDÀRIA AMB ELS IMMIGRANTS ESTRANGERS», cree indispensable pronunciarse y argumentar, con una decidida intención de colaboración la firme discrepancia ante la posición evasiva y distorsionada con que el Gobierno pretende dar respuesta a la petición de la Cámara a los siguientes aspectos:

a) Situación de los inmigrantes que se encuentran en España desde una fecha anterior a la promulgación de la Ley Orgánica 7/85, de 1 de julio y que, por diversas causas, no accedieron al proceso de regularización abierto por dicha Ley.

b) Situación de los extranjeros que se encuentran en España en situación irregular desde una fecha posterior a la promulgación de dicha Ley.

c) Situación de las personas que hayan solicitado refugio o asilo en nuestro país.

d) Nuevas medidas, en su caso, con que, en el futuro, considera el Gobierno más conveniente tratar las cuestiones relativas a la entrada y permanencia de extranjeros, en el marco del proceso de unificación política de las Comunidades Europeas. Los datos estadísticos referenciados en el documento denotan cierta parcialidad y distorsión de enfoque con respecto a la inmigración en España.

Las posibilidades serias para establecer estadísticas adecuadas con una realidad precisan de órganos específicos que coordinen y centralicen los movimientos migratorios, facilitando de este modo una mejor y mayor comprensión de la realidad en España, a lo que la Administración del Estado no ha dado respuestas fiables.

En cuanto a la distorsión de enfoque, la falta de voluntad política para terminar con la marginación y arbitrariedad con que son tratados los inmigrantes no regularizados se sostiene en una falsa interpretación y difusión de las cantidades reales que exceden significati-

vamente a las manejadas por el Gobierno, en una evidente falta de responsabilidad al utilizar términos discriminatorios tales como CLANDESTINOS e ILEGALES al referirse a los NO REGULARIZADOS, desentendiéndose de este modo de las verdaderas causas que provocan semejante situación. Por lo tanto, las estadísticas fiables seguirán siendo imposibles mientras se mantenga en una situación de «NO REGULARIZACIÓN» a muchos inmigrantes.

Sobre la utilización abusiva del sistema de asilo y refugio al que se refiere el documento ha venido producido en 1990 por la evolución política de los países del Este de Europa, que al liberalizar las salidas de sus ciudadanos ha permitido la llegada al resto de países europeos de personas que albergaban la esperanza de salir de sus países desde hacía tiempo.

Difícilmente puede considerarse el sistema de asilo como vía de inmigración irregular cuando las principales nacionalidades de los NO REGULARIZADOS (Marruecos, Latinoamérica, Filipinas), no coincide con las nacionalidades de los solicitantes de asilo rechazados.

El número de solicitantes de asilo y refugio y el número de asilados ya reconocidos se hallan muy lejos de la mayoría de países europeos y más tomando en consideración la situación de España como vía de acceso.

La Ley Orgánica 7/85 diseñada como nuevo marco jurídico adecuado para los extranjeros residentes en España no ha dado respuesta efectiva, ni ha facilitado su REGULARIZACIÓN. Acharcar la falta de resultados solamente a la insuficiencia informativa, a la complejidad técnica o a la deficiente infraestructura administrativa, evidencia la falta de voluntad política del Gobierno con respecto a los problemas concretos que han obstaculizado la integración de los no regularizados.

En consecuencia, puede efectivamente afirmarse que las aseveraciones realizadas carecen de sostén:

— No se ha alcanzado la sistematización de la normativa, al contrario, la actuación de la Administración al aplicar la Ley de forma restrictiva ha incidido negativamente en la regularización de los inmigrantes y en especial los procedentes del Sur.

En cualquier caso conseguir la regularización no significa en modo alguno que la misma sea definitiva.

— La referencia hecha a la necesidad de proteger el mercado nacional de trabajo frente a una creciente demanda de empleo por extranjeros, NO corresponde a la verdad. Los empleos ocupados en España por los inmigrantes son en realidad aquellos rechazados por los naturales del país y de ninguna forma la ocupación de los puestos de trabajo por los inmigrantes del Sur incide en el mercado nacional; al contrario, la ocupación de este sector contribuye al desarrollo de España.

— Cuando se pretende garantizar que los extranjeros establecidos en España lo hagan en condiciones dignas y de acuerdo con los requisitos legales a fin de evitar bolsas de marginación y la generación de sentimientos xenófobos y racistas, se verifica que la aplicación arbitraria y represiva de la Ley sólo garantiza tales reprochables actitudes, desfavoreciendo de éste modo la integración real de los inmigrantes que quieren permanecer legalmente en España.

— Pretender armonizar la legislación con el resto de los países de la CEE evidencia la aceptación del papel controlador de su frontera Sur, prestándose el Estado español a ejercer actitudes discriminatorias y represivas para proteger los intereses económicos acumulados mediante el emprobecimiento del mal llamado «Tercer Mundo».

Finalment el document fa unes consideracions bàsiques sobre el procés de regularització exposant les condicions mínimes que aquest hauria de tenir per aconseguir el seu propòsit.

Aquesta valoració fou presentada en el transcurs d'una Roda de Premsa celebrada al CIDOB el dia 7 de febrer.

Entrevista amb el Professor Osman Rostar

DOMINACIÓ I FORCES CENTRÍFUGUES A AFGANISTAN

La crisi del Golf, que ha vingut a afegir-se a una llarga i penosa superposició de conflictes en el pròxim i mitjà Orient, vé a afectar les relacions entre civilitzacions, entre la influència occidental dominant i la persistència i la identitat de nacions com l'Afganistan, que han resistit els embats dels imperis, britànic i soviètic, però que es manifesten incapaces de generar un model propi de convivència i desenvolupament.

La present entrevista se celebrà en la ciutat fronterera de Peshawar (Pakistan) el mes de novembre de 1989. Aquesta nova Alexandria alberga als seus voltants la més gran població de refugiats del món, però a la vegada és un centre actiu de la venda d'armes i del tràfic de drogues (ha desplaçat al «triangle d'or» en aquest tan poc honorós «ranking»). Els transports de l'alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) i els seus diversos organismes subsidiaris conviuen amb el desplegament de més de 150 ONGS provinents d'Europa i del Món Àrab davant de l'aparent impassibilitat de l'aparell d'Estats Units (el Consolat, l'Institut Americà American Aid i una misteriosa «Afghan Branch») com també del monumental Consolat d'Iran.

El professor Rostar és un legítim representant de l'intel·lectualitat afgana i del dramàtic fracàs de trobar una solució «des de dintre» del mateix Afganistan, d'entrar en una mena de procés d'Esquipulas que retorni la iniciativa a una societat tribal fragmentada i sotmesa a tota classe d'ingerències externes.

Perfil d'un intel·lectual

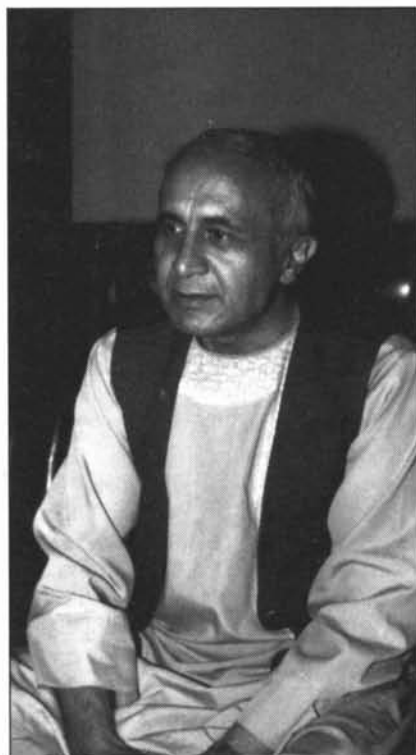
En la nostra sala del «Grønn's Hotel» rebo el professor Rostar, doctor en dret per la Sorbona de París, catedràtic de la Universitat de Kabul que acaba d'arribar d'Afganistan, després d'intermitents períodes en la presó que sumen un conjunt de sis anys i un mes. En un francès impecable m'aclearix que la seva tesi doctoral tenia per títol: «La protection des droits de l'homme dans les principes constitutionnels du Proche et Moyen Orient».

Va exercir el seu magisteri a la Universitat de Kabul durant el període de 1970-79. La seva activitat universitària i política el va portar a dos empresonaments. Primer per la Fundació del «Partit d'Unió Nacional», perseguit pel Govern. Va ser alliberat el 1987, una setmana després de la sol·licitud del President de la Comissió dels Drets Humans de les Nacions Unides, Amakhora, que es trobava en visita oficial a Kabul. Ha escrit un llibre sobre el caràc-

ter despòtic del règim comunista i la seva experiència de presoner: «Presó de Pol-Tcharkhi. El costat amagat del colonialisme rus». Aquest centre de reclusió aplega, segons dades, uns 60.000 presos.

Al juliol de 1989, com a fundador de «l'Associació Islàmica Nacional de Partidaris de la Llibertat d'Afganistan» va tornar a les cel·les del règim de Kabul. Aquesta vegada per poc temps, perquè en una reunió amb representants de la Universitat, Nahib, expressà davant la petició formulada per aquests, que l'alliberaria com a regal polític a la Universitat, malgrat haver participat en la lluita armada. En sortir de la presó s'adonà que era seguit i vigilat pels òrgans de la Seguretat. Per això va decidir exilar-se, fa pocs dies.

Sobre el seu futur, és conscient que el realisme de l'enfrontament bèl·lic deixa poques expectatives per als seus punts de vista i solucions. Pensa quedar-se un temps a Peshawar per

observar com evoluciona la situació. Si veu que les seves posicions no tenen el suport suficient, seguirà el camí d'altres intel·lectuals afgans, repartits per l'Occident: França, Amèrica, Suïssa, Itàlia...

Una visió del conflicte afgà.

El professor Rostar considera que la guerra del seu país és una guerra d'alliberament d'un poble contra un règim comunista que l'oprimeix. En aquest sentit es pot dir que es dona una ruptura de la influència imposada pels països colonials que han configurat amb els seus models polítics els països d'independència recent. Així, mentre Pakistan i la Índia han estat modelats per la tradició jurídica anglesa, Iran, Afganistan, i el Líban ho han estat per la francesa, que amb els seus principis i normes de Dret polític imprimeixen el seu segell en les respectives constitucions.

La valoració d'aquesta recepció inicial és positiva en termes generals. Els principis constitucionals occidentals vénen a donar cos a una necessitat evident en els PVD (països en vies de desenvolupament), perquè en aquests no és possible trobar una tradició jurídica suficientment elaborada per a la instal·lació i conservació d'un règim polític estable. El 90% dels PVD estan influenciats en la vida política per l'exportació de la cultura jurídica i política europea.

Però, per altra banda, hi ha una sèrie de filtres i embossos que limiten aquesta influència inicialment positiva. Els països musulmans del Pròxim Orient només poden acceptar aquelles normes i regles del Dret que són compatibles amb l'Islam. En aquest sentit, la pròpia recepció del dret civil occidental va originar una revolució política com la d'Ataturk a Turquia el 1923. Sense una revolució, no podria aplicar-se un dret civil semblant en països com, per exemple, Aràbia Saudita, on la conjunció de principis i normes s'ha de basar en la seva compatibilitat amb el dret musulmà. En el seu país encara es complica la situació en sobreposar-se a una estructura social i política fonamentada en diferències ètniques i sectàries.

Aquest procés delicat va ser precisament trencat dramàticament per la intervenció soviètica, que va provocar un nou trastorn de valors en un moment de modernització. La imposició forçosa d'un model estrany, tant a la tradició, com respecte als valors moderns que s'anaven introduint en aquesta societat, va suposar un acte de dominació i de colonialisme que ha generat el refús de la major part de la població i un retrocés visceral cap als valors segurs del passat.

La Universitat manipulada

La vida universitària durant aquests anys s'ha ressentit del cop d'Estat que va produir la detenció, la fugida i expulsió de nombrosos professors. Aquests van ser progressivament substituïts per assistents del Partit. La universitat de Kabul va quedar constituïda per tres tipus de professors: els afins al Govern, els que són contraris al règim, però no manifesten obertament el seu rebuig i

subsisteixen treballant, com poden, les seves disciplines i els oposats al Govern, que són una majoria, encara que la manca de dinamisme polític pot ser interpretat com a conformisme. Entre els estudiants s'ha demostrat la ineficàcia del PDPA que no ha aconseguit atreure'ls, perquè entre un 80 o 85% estan a l'oposició.

La política soviètica es va manifestar amb tota la seva càrrega colonialista en el canvi sofert pel contingut dels estudis. En primer lloc, la proliferació dels «consellers» soviètics —entre 50 i 70—, va introduir modificacions en el sistema d'ensenyament, com ho demostra la imposició obligatòria en totes les branques d'estudi i Facultats de les assignatures de: Materialisme històric (sòcio-polític), Economia política marxista i Història de la Revolució russa.

Els consellers soviètics i els assistents afgans van redactar els llibres de text, tot apartant-se de qualsevol sistema racional. Per exemple es fa dependre la història d'Afganistan de la Revolució Russa, la qual és presentada com el fet determinant per a la independència dels països en vies de desenvolupament. Aquesta «Nova Història de l'Afganistan» ha rebut alguns retocs per a moderar els seus continguts, després de la sortida de les tropes soviètiques. La irrupció d'aquests factors ha derivat en un canvi del «continuum» en les disciplines socials, impartides en les Facultats de Lletres, Dret, Economia, però també en la desaparició d'altres ensenyaments que, com la literatura hispànica, comptaven amb càtedres i estructures docents i d'investigació. El Dret Constitucional, per exemple, va passar a ser considerat com una disciplina «burguesa», elaborada a partir de valors axiològics superats pel marxisme. Naturalment, els professors actuals d'aquesta assignatura són membres del Partit o consellers soviètics, encara que també s'hi troben, en àrees similars, alguns simpatitzants afgans.

El règim anterior, contràriament al que s'ha dit en alguns medis, no era teocràtic. El Ministeri d'Ensenyament partia de plantejaments quasi-liberals. Ara amb el ressorgiment dels valors religiosos es pot desembocar en posicions neutres o teocràtiques, segons les forces i els principis en què es fonamenten la solució del conflicte.

Una proposta pragmàtica i raonable per al futur

El professor Rostar immediatament torna als aspectes generals de la situació d'Afganistan. Assenyala que els intel·lectuals de l'oposició, amb l'ajuda dels Estats Units, volen alterar el caràcter tradicionalista i teocràtic del Govern provisional establert pels «mujaidin». És important, afirma, comptar amb un Govern de base social ampla. Si els «mujaidin» triomfen i estenen la seva base política i militar, la situació ha de desembocar en un Govern fort, encara que sigui teocràtic. En qualsevol cas un Govern fort és indispensable per a reparar la ruïna i la destrucció.

Si els «mujaidin» no aconsegueixen aquests objectius, s'imposa un Govern format per no alineats, amb la col·laboració dels «mujaidin» i membres musulmans del règim de Kabul. Caldria que aquest Govern fos reconegut pels Estats i les Organitzacions Internacionals. Les seves primeres mesures haurien de ser:

- promulgació de decrets llei sobre l'alt-el-foc a l'interior de les fronteres i creació d'un Tribunal Suprem i un Consell Superior de les Forces Armades.
- invitació a les Nacions Unides per a supervisar l'alt-el-foc i el desenvolupament del procés de pacificació.
- elaboració d'un programa de desarmament dels grups «mujaidin».
- sol·licitud d'assistència econòmica als països i organitzacions.
- repatriació dels refugiats afgans amb la col·laboració de la ONU.
- redacció de la Constitució i consulta a la «Loya Jirga» o Consell Tradicional dels Afgans. Amb l'acceptació de la Constitució, caldria elaborar la llei electoral i designar una Comissió per al control del procés electoral.

Aquest procés pot desenvolupar-se en un període d'un any i mig i perllongar-se si la «Loya Jirga» ho creu necessari.

De totes maneres, no sembla que hi hagi voluntat de posar fi a la situació actual per part de les forces en lluita. Ara la iniciativa la tenen els «mujaidin» que si no s'unifiquen, només aconseguiran anar allargant la guerra, fet que beneficia al règim de Kabul. La URSS vol protegir ara al nacionalista Naguib, que s'autoqualifica de musulmà.

No crec que els «mujaidin» arribin a vèncer del tot al Govern de Kabul. I la continuació de la guerra serà font de noves divisions en el si dels grups armats. Tampoc no veig el paper decisiu de l'antic monarca, malgrat el seu pes simbòlic, perquè no té una base institucionalitzada en la societat. Només en els medis intel·lectuals, en passivitat forçosa pel caire bèl·lic dels enfrontaments, pot tenir una implantació ferma la figura del rei. A més, aquest no pot tornar a Afganistan sense l'acord dels grups islàmics que tenen les armes. Per tant, no pot actuar amb autonomia de les forces de la resistència. Una dada comuna a tota sortida, és que ni el rei, ni un govern de coalició pot assegurar l'estabilitat del país sense comptar amb els «mujaidin». Aquests no compten sols amb la seva força visible sinó que disposen d'arsenals ocults i per això en qualsevol moment es podria desestabilitzar la situació sense el seu suport.

Els responsables últims són les grans potències. La URSS té una responsabilitat directa, ben clara als ulls de tothom, i també Estats Units. Aquests, amb la seva ajuda als «mujaidin», han caigut en un cercle vicios, perquè si els «mujaidin» guanyen la guerra, els hi prendran els actuals privilegis. També la Comunitat Europea és responsable, perquè ha renunciat a un protagonisme indispensable en aquesta crisi internacional amb el seu

«passar l'afer» als Estats Units. Aquesta renúncia repercuteix en el propi pes de la Comunitat, que no serà un factor d'estabilitat mundial fins que adquireixi i assumeixi una visió mundial i actui amb conseqüència.

Text: Albert Galinsoga
Foto: Jaume Bartroli

Nota de l'equip de redacció:

Malgrat el temps que ha transcorregut des que es va realitzar aquesta entrevista, hem cregut convenient, per la important informació que conté, introduir-la en aquest número de DCIDOB.

Nom i cognoms _____

Adreça _____

Població _____ D.P. _____ Telèfon _____

Data de naixement _____ Professió _____

D.N.I. n° _____

Banc o Caixa _____

Adreça _____

Població _____

Nom del(dels) titular(s) _____

SUBSCRIU-TE ALS SERVEIS DE LA FUNDACIÓ CIDOB.

- Rebràs informació puntual de totes les activitats de la Fundació
- Tindràs lliure accés a la biblioteca, descompte als cursos i activitats i rebràs les publicacions adients a la subscripció que trïis.

Publicacions

- Quota 2.500 ptes. any. Dossier Cidob (DCIBOB)
- Quota 5.000 ptes. any. Rev. Afers Intern.+DCIDOB
- Quota 10.000 ptes. any. Anuari Intern.+Rev.Afers. Intern.+DCIDOB.

Sistema de pagament:

Domiciliació del rebut anual a entitat bancària o de crèdit.
Ompliu, si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB.

Data _____ Signatura: _____

Senyor Director:

Prego a vostè que prengui nota de carregar al meu compte/a la meua llibreta obert/a en aquesta entitat, els rebuts que hi presentarà CIDOB.

Atentament

(signatura)

Signat per _____

Adreça del titular _____

N° compte/llibreta _____

EL CONFLICTE XIPRIOTA

Xipre és al mig del Mediterrani oriental, a 200 quilòmetres de Beirut i Damasc, a 65 de Turquia i a més de 300 de la primera illa grega. L'anomenat portavions del Mediterrani té una importància estratègica de primer ordre. Des de que Turquia va ocupar Xipre l'any 1974 els moments de tensió en les relacions amb Grècia han estat freqüents. Grècia i Turquia són, des de fa més de trenta anys, el punt dèbil de la OTAN per les seves diferències sobre la sobirania de les illes de la zona.

Arran del conflicte bèl·lic al Golf, la guerra dialèctica entre les dues comunitats de Xipre ha sofert un sensible increment. Els exèrcits que defensen les dues parts de l'illa són en estat d'alerta. La diplomàcia grega enfoca els seus esforços cap una solució del contenciós seguint les directrius de Nacions Unides, mentre veu amb preocupació com, amb el protagonisme que Turquia va adquirint a la guerra amb l'Iraq, l'equilibri militar entre ambdós països es trenca, tot i la promesa que tant els Estats Units com l'OTAN han fet de contribuir a modernitzar l'exèrcit grec. Mentre, el president turc Turgut Ozal insisteix en què, per a defensar els interessos de la minoria turca a l'illa, cal la República de Xipre del Nord, sols reconeguda per Turquia.

Antecedents

El 1967 s'havia produït a Grècia el cop d'Estat dit dels coronels, que havia establert una dictadura. Les relacions amb Turquia, que fins aleshores havien estat acceptables, es deterioraren ràpidament, especialment després d'haver-se trobat rastres de jaciments petrolers a l'illa de Thasos. Segons l'esquema que invita sovint als dictadors a dissimular les dificultats internes mitjançant aventures externes, la dictadura grega adoptà una línia molt més agressiva envers monsenyor Makàrios, president de Xipre, que s'havia queixat de l'actitud dels oficials grecs de la guàrdia nacional xipriota.

La resposta va ser, el 15 de juliol de 1974, un cop d'Estat organitzat per la guàrdia nacional contra monsenyor Makàrios, amb el suport del petit contingent grec present a l'illa. La complicitat de Grècia va ser evident.

Gran Bretanya i Turquia van demanar el retorn a la situació precedent. Pe-

rò en virtut del tractat de garantia de 1960, els turcs desembarcaren al nord de Xipre i hi establiren un cap de pont.

El Consell de Seguretat de Nacions Unides va decretar l'alto el foc, però el 12 d'agost el ministre turc d'Afers Estrangers va establir un ultimàtum: els grecs haurien d'acceptar una solució federal dins les 24 hores següents. Davant la seva negativa, els turcs desembarcaren reforços massius, ocuparen el 40% del territori xipriota i van bombardejar la capital, Nicòsia. El Consell de Seguretat ordenà un segon alto el foc. Els turcs es van oposar a una conferència internacional per a debatre l'assumpte.

L'incondicional suport al règim autoritari de Turquia expressat contínuament pel president dels Estats Units, aleshores Ronald Reagan, va ser un dels factors decisius pels quals el general Evren, cap del règim turc, va abonar la proclamació unilateral de la República Turca del Nord de Xipre, solucionant militarment i de manera eventual un contenciós que l'enfrontava des de fa anys amb el seu veí i alhora aliat dins l'OTAN, Grècia. Washington sempre va rebre amb simpatia la instauració d'un règim autoritari a Turquia, molt més manejable que un de democràtic.

Els grecs de Xipre sempre van tenir la impressió que els americans havien estat còmplices del cop d'Estat. De fet, el 19 d'agost de 1974, una violenta manifestació a Nicòsia va costar la vida a l'ambaixador nord-americà. L'afer xipriota va posar fi al règim dels coronels a Grècia (1967-1974).

Els dirigents militars van tornar el poder als civils. Konstandinos Karamanlis, el nou cap de govern, conscient de la debilitat de l'exèrcit grec, va rebutjar qualsevol política de força contra els turcs i ordenà la desmobilització progressiva.

La reunificació

La situació ha evolucionat poc des d'aleshores. Els Estats Units sempre han intentat mantenir un equilibri entre els seus dos aliats del Pacte Atlàntic, tot i que el govern d'Atenes sempre s'ha sentit discriminat per la preferència que els Estats Units han mostrat per Turquia. En els darrers temps el contenciós torna a estar empantanegat. Les negociacions entre les dues comunitats —sota la mirada de les Nacions Unides— portades a terme per Georges Vassiliou, president de la República de Xipre, i Rauf Denktash, president de la República Turca de Xipre del Nord, van fracassar al llarg de l'any 1989. Denktash ha rebutjat més tard el paper de Nacions Unides, i ha proposat el «reconeixement mutu dels Estats xipriotes», que no ha estat acceptat pel govern de la comunitat grega. A més, en les eleccions de l'any passat a la comunitat turca el posicionament intransigent de Denktash va rebre un suport majoritari, per la qual cosa les perspectives de diàleg són escasses.

Els dirigents de la República grega de Xipre —l'únic govern que reconeix la comunitat internacional des que al 1974 es va dividir l'illa— temen que el protagonisme de Turquia a la guerra del Golf posi traves a la possible reunificació. La possibilitat que Turquia sorgeixi com a nou líder de la zona després de la guerra fa tremolar tant als grecs com a la majoria dels xipriotes (la població xipriota turca és tan sols un 18% del total). El primer ministre grec Mitsotakis tracta aquests dies que l'afer de Xipre arribi a ser inclòs a la Conferència Internacional, si aquesta es porta finalment a terme.

Jaume Sardà

POLÒNIA

Polònia, el primer país de l'Europa de l'Est que va liquidar el règim comunista, va escollir en segona volta al sindicalista Lech Walesa, líder de Solidaritat i premi Nobel de la Pau, com a primer president de Polònia triat per sufragi universal i directe.

Els resultats oficials de les eleccions presidencials van confirmar la rotunda victòria de Lech Walesa, que va aconseguir 10.622.000 vots, que suposa un 74,25% dels vots. Stanislaw Tyminski, l'empresari de passat no gaire clar i totalment desconegut en el món de la política, va obtenir el vot de 3.683.000 polonesos, un 25,75%. La desorientació de l'electorat polonès a les primeres eleccions democràtiques de president de la nació ha estat una de les notes destacades. El resultat obtingut pel candidat Tyminski demostra la poca maduresa i la desil·lusió dels votants amb la política i amb les lluites internes a Solidaritat.

Tadeusz Mazowiecki va dimitir després de sofrir un fracàs rotund a la primera volta electoral. Els electors van passar factura a un govern que no va

poder presentar èxits econòmics. La lluita fratricida que va realitzar Walesa a la seva campanya va ser definitiva per contribuir al descrèdit de Mazowiecki, i va portar als votants a les tesis simplistes i poc clares de Tyminski.

La segona fase de la campanya electoral es va caracteritzar per un canvi radical en la retòrica de Lech Walesa. Un cop eliminat de la lluita l'antic cap de govern, Walesa va reconsiderar les seves crítiques, va recolzar els plans econòmics aprovats per Mazowiecki i va afirmar que prolongaria la congelació dels salaris per l'any proper. El populisme que va fer servir Walesa en la seva campanya contra l'amic i aliat Mazowiecki va acabar afavorint al candidat Tyminski. Amb el pas dels dies era cada cop més clar que la victòria del líder de Solidaritat no seria tan clara com ell hauria desitjat. A més, el factor de l'abstenció —que va arribar al 40% a la primera volta electoral— era una incògnita de cara a la segona volta.

Walesa va haver de fer gestos conciliadors cap a l'adversari polític derrotat. El fantasma d'un triomf de Tyminski

va fer mobilitzar els seguidors de Mazowiecki per evitar mals més grans.

Així les coses, la classe política va respirar en conèixer els resultats electorals i veure com, de moment, la jove democràcia polonesa no queda en mans de l'empresari Tyminski.

El president Walesa està trobant moltes dificultats per formar un govern alternatiu al gabinet Mazowiecki. El nou govern polonès, liderat per Jan Bielecki, continuarà la política d'ajustament econòmic de l'anterior equip de govern. Aquesta postura de Walesa està provocant malestar entre els aliats catòlics, que s'han vist marginats del nou govern i veuen com s'incompleixen les promeses de trencar amb la política de Mazowiecki. La divisió en l'antic sindicat Solidaritat serà un altre problema greu a solucionar en la vida política polonesa.

Jaume Sardà

ALEMANYA

Helmut Kohl i Hans-Dietrich Genscher, líders respectivament dels democristians (CDU-CSU) i els liberals (FDP), són els guanyadors de les primeres eleccions de l'Alemanya unida —des que al 1932 les eleccions van donar el poder al partit nazi— celebrades el passat 2 de desembre de 1990. Els democristians van obtenir 316 escons, amb un 44,1% dels vots (aproximadament, igual resultat que l'any 1987). Els liberals de Genscher van obtenir 78 actes de diputat, amb un 11% dels vots. Entre els dos partits superen àmpliament la majoria absoluta de vots (un 55% aproximadament) i d'escons (349 sobre un total de 656).

Els grans derrotats han estat els socialdemòcrates de Lafontaine (SPD), que marquen el punt més baix des de l'any 1957 —241 escons, amb un 33,5% dels sufragis. A més, el SPD també va perdre la capital Berlín. Els verds han perdut quasi bé la meitat dels seus votants. L'Aliança 90 —els anomenats Verds de l'Est—, que són el conjunt de grups que van protagonitzar la revolta contra el règim comunista,

van obtenir set diputats a Bonn. Finalment, els comunistes del Partit Socialista Democràtic obtenen 14 escons.

El nou Bundestag el componen 656 diputats, és a dir, 7 menys que l'anterior. A més, la quota del 5% dels vots a tot el país necessària per tenir representació parlamentària s'aplica ara separatament al territori del que eren les dues Alemanyes. Gràcies a aquesta clàusula, per exemple, els comunistes renovats tenien quasi bé assegurada la seva presència al futur Bundestag.

El triomf de Helmut Kohl estava més que cantat. Després de ser el governant de la reunificació no va tenir problema en ser confirmat com a nou cap de govern. A més, Kohl s'ha vist ajudat pel cúmul de despropòsits del seu rival, el socialdemòcrata Lafontaine, que en la darrera fase de la campanya electoral va ser boicotejat fins i tot des del seu partit.

A part de la victòria de Kohl, el vencedor moral de les eleccions ha estat el partit liberal (FDP), que va obtenir un 10% a l'antiga RFA i més d'un 12% dels vots a l'antiga RDA. Passats els te-

mors d'una possible majoria absoluta del canceller Kohl, els liberals s'han vist afavorits per la reunificació alemanya i per la figura carismàtica de Genscher. Mentre els democristians són molt més intervencionistes, els liberals són contraris a la intervenció de l'Estat i connecten fàcilment amb la petita i mitjana empresa i amb les classes professionals. En un context general, se situen a l'esquerra de la democràcia cristiana.

Així doncs, els dos partits han renovat la coalició de govern sense contratemps. Kohl haurà d'atendre molts dels compromisos que va contraure amb els polítics de l'antiga RDA que es varen integrar l'octubre passat al seu partit. Al no obtenir majoria absoluta es veurà obligat també a comptar amb els liberals, que faran de contrapès en la política de la nova Alemanya. Un govern en solitari no era del gust del propi canceller Kohl, que hauria hagut de suportar pressions de l'ala dura del partit en la presa de les dures decisions polítiques dels propers anys.

Jaume Sardà

CRONOLOGIA

GENER

1.- Els rebels del Congrés de Somàlia Unificada (CSU), que reuneixen cinc grups guerrillers del país, controlen gairebé tota la capital, Mogadiscio, després d'acarnissats enfrontaments entre els guerrillers i les forces governamentals. El president Syad Barre es troba acorralat a la seva residència.

2.- El Comitè de Plans de Defensa de l'OTAN decideix aprovar definitivament l'enviament de 40 caçabombarders a Turquia, entre el 6 i el 10 d'aquest mes, per a contribuir a la defensa d'aquest país en el cas de ser atacat per Irak.

4.- El ministre iraquí d'Exteriors, T. Aziz, anuncia que anirà a Ginebra el proper dia 9 per a conversar amb el seu homòleg d'Estats Units, J. Baker, sobre la crisi del Golf, com últim intent diplomàtic per aconseguir un arranjament pacífic abans d'expirar l'últimàtum de l'ONU perquè Irak abandoni Kuwait.

El parlament polonès nomena oficialment al candidat designat pel president L. Walesa com a cap de govern de Polònia, J. K. Bielecki.

6.- Jorge Serrano (del Moviment d'Acció Solidària) obté el 64,6% dels vots en les eleccions presidencials guatemalteques, mentre el seu rival Jorge Carpio (de la Unió del Centre Nacional) arriba al 30,8%.

7.- Fracassa a Haití l'intent de cop del líder dels «tontons macoutes», general Roger Lafontant, braç dret de l'exdictador J.C. Duvalier, que és sufocat pel mateix exèrcit aclamat per la multitud.

El Ministeri de Defensa de la URSS confirma l'enviament de tropes a les repúbliques del Bàltic..

9.- El secretari d'Estat nord-americà, J. Baker, i el ministre d'Afer Exteriors iraquí, T. Aziz, no aconsegueixen, després de 6 hores de converses a Ginebra, arribar a un acord que impedeixi la guerra. El fet té repercussions

immediates en les borses i en la fixació del preu del petroli.

Se celebra a Mèxic una cimera de presidents Centro-americans (Nicaragua, El Salvador, Guatemala, Hondures i Costa Rica) amb l'objectiu d'establir una zona de lliure comerç per a contribuir a liberalitzar l'economia dels sis països.

10.- M. Gorbaxov fa una crida al Parlament de Lituània per a «la urgent restauració de l'autoritat de la Constitució soviètica i de la Constitució de la Lituània soviètica i l'abrogació de les actes anticonstitucionals».

El Secretari General de l'ONU, J. Pérez de Cuéllar, fa una visita a Bagdad en l'últim intent d'evitar la guerra en el conflicte del Golf, mentre, els ambaixadors de la CE preparen la seva evacuació.

11.- El president del Govern espanyol afirma en una conferència de premsa que «Espanya no estarà implicada en una acció ofensiva a Irak i que no comparteix la idea de deixar les missions que està complint perquè s'atenen al requeriment de l'ONU d'ajudar als països compromesos amb Kuwait en l'alliberament del seu territori».

12.- El Parlament polonès aprova el nou Govern format, per encàrrec de L. Walesa. El nou cap de l'executiu, J.K. Bielecki, pretén continuar en l'essencial la política econòmica de Mazowiecki.

14.- El president de la Comissió Europea, J. Delors, declara que la CE està disposada a congelar l'ajuda a la URSS per valor de 117.000 milions de ptes, si continua l'ús de la força a Lituània.

Abu Iyad, principal conseller d'Arafat, i Abu Al Hol, cap dels serveis de seguretat de l'OLP, són assassinats a Tunísia.

J. Serrano assumeix la presidència de Guatemala i fa uns canvis en la cúpula militar que ell mateix qualifica com molt vitals per «apuntalar la institucio-

nalitat, el respecte als drets humans i el procés de pau amb la guerrilla».

17.- A les 0.41 de la nostra hora, avions de la coalició internacional antiiraquiana procedents d'Aràbia Saudita i Bahrein comencen a bombardejar els principals centres estratègics de Bagdad, en un atac selectiu contra les bases aèries, centres militars i complexes de comunicacions.

21.- G. Bush fa una crida a Moscou perquè renunciï a l'ús de la força en el Bàltic.

El rei Harald V de Noruega pren possessió del tron i jura la Constitució.

23.- El ministre iugoslau de Defensa amenaça a la república de Croàcia amb intervenir en el territori si no dissol immediatament totes les seves formacions armades.

24.- El Govern del Japó anuncia que contribuirà amb altres nou mil milions de dòlars al manteniment de la força multinacional desplegada en el golf Pèrsic.

27.- El president de Somàlia, S. Barre, aconsegueix fer-se escàpol quan les forces rebels del CSU prenen el palau presidencial a Mogadiscio, després de violents combats.

Els governs d'EE.UU. i la URSS. anuncien l'ajornament de la cimera que estava convocada per al dia 11 de febrer a Moscou entre els presidents G. Bush i M. Gorbaxov.

Dos dies després de la presa de Mogadiscio, el CSU nomena Ali M. Mohamed cap d'Estat, en substitució de S. Barre, que va fugir de la capital i es troba en camí cap a Kènia.

30.- La Comissió Europea decideix atorgar ajudes per valor de 500 milions d'ecus a Egipte (175), Turquia (175) i Jordània (150), els tres països que han estat més perjudicats en la seva economia per la guerra del Golf Pèrsic.

31.- Uns cent mil militants i simpatitzants integristes es manifesten a Alger i sol·liciten el suport de l'exèrcit per a construir un Estat islàmic a Algèria i la retirada del president de la República, Ch. Benyedid.

FEBRER

1.- El president sud-africà, F. de Klerk, dona el cop de gràcia a l'«apartheid» anunciant que el Parlament abolirà, en els propers mesos, els tres últims fonaments jurídics del sistema de segregació racial imperant a Sud-àfrica des de fa 40 anys. L'anunci de De Klerk és contestat amb una sorollosa protesta i l'abandó de l'hemicicle dels 39 diputats del Partit Conservador, d'extrema dreta, que defensa el retorn a una segregació total.

4.- El Consell de Ministres de la CE decideix contribuir al finançament de la guerra del Golf creant un fons d'ajuda pels països membres de la CEE implicats directament en el conflicte.

El líders del Congrés Nacional Africà (ANC) i del Congrés Panafricà (PAC), N. Mandela i C. Makwetu, es reuneixen a Johannesburg i anuncien que els propers 10 dies crearan un «comitè d'enllaç» encarregat d'organitzar «una conferència patriòtica» per al mes pròxim.

M. Gorbaxov declara il·legal el plebiscit lituà previst pel dia 9, amb un decret que acusa als dirigents de la república bàltica de voler bloquejar la celebració del referèndum sobre el manteniment de la Unió, convocat pel dia 17 de març.

El ministre espanyol d'Afers Estrangers, F. Fernández Ordóñez, inicia una gira pels països de l'Est d'Europa en qualitat de president del Comitè de Ministres del Consell d'Europa per avaluar la petició d'ingrés d'aquest país a l'Organització així com la seva evolució democràtica.

6.- J. Baker declara que tant Irak com Iran deuran desenvolupar en el futur «un important paper» a la regió, i anuncia la disposició de la coalició liderada per Washington a contribuir econòmicament a la reconstrucció del país enemic.

Representants del Govern d'Angola i d'UNITA inicien negociacions amb visites a signar un acord provisional de pau, encara que no estableixen un cessament de les hostilitats.

7.- El secretari d'Estat nord-americà, J. Baker, suggereix la creació d'un banc de reconstrucció i desenvolupament al Pròxim Orient i indica amb claredat que la continuació o no de Saddam Hussein al poder influirà en la política nord-americana a la regió.

Durant la presa de possessió de la Presidència d'Haiti, B. Aristide apel·la a la concertació —en un país «castigat durant massa temps pel terrorisme»— i anuncia la seva intenció de sanejar una jerarquia militar freqüentment corrupta i «turbulenta».

8.- La Comissió «Veritat i Reconciliació», creada pel Govern democràtic xilè, entrega un informe al president sobre les violacions als drets humans comeses durant el règim militar d'A. Pinochet.

9.- Amb una participació del 84% del cens i el 90,5% de vots afirmatius, el lituans confirmen la seva voluntat d'independència i el seu recolzament a la política de secessió que mantenen el president, V. Landsbergis, i el seu equip de govern.

11.- El Parlament d'Islàndia decideix reconèixer la república lituana com un Estat independent i mantenir relacions diplomàtiques amb ella el més aviat possible, aquesta iniciativa provoca malestar a Moscou.

12.- Saddam Hussein es mostra disposat a col·laborar amb la URSS «i altres nacions i agències» per trobar una solució «pacífica, política, equitativa i honorable» a les qüestions centrals del Pròxim Orient, «incloent-hi la situació al Golf», amb la condició que la coalició internacional té que cessar els bombardeigs.

18.- Durant la visita del ministre d'Exterior d'Irak, T. Aziz, a Moscou, M. Gorbaxov presenta un «pla concret d'accions per a solucionar la crisi al golf Pèrsic amb mitjans polítics», que contempla l'acompliment de les corresponents resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU.

19.- La CE decideix recolzar la iniciativa soviètica per a lograr una solució pacífica al conflicte del Golf, així com jugar un actiu paper en la reconstrucció i l'establiment d'un ordre de seguretat estable a aquella regió un cop acabada la guerra.

21.- El ministre iraquí d'Exteriors, T. Aziz, accepta a Moscou la retirada «completa i incondicional» iraquiana de Kuwait, un dia després del cessament de les hostilitats i que serà verificada pels països no bel·ligerants» actuant per encàrrec del Consell de Seguretat de l'ONU», segons informa el portaveu de M. Gorbaxov, V. Ignatienko.

23.- L'exèrcit tailandès derroca en un cop d'Estat incruent al primer ministre, Ch. Choonhavan —a qui s'acusa de tolerar la corrupció—, totes les garanties constitucionals queden suspeses i s'implanta la llei marcial a tot el país.

24.- S'inicia l'ofensiva terrestre aliada a diferents fronts simultanis a través de la frontera saudí, tant contra territori kuwaitià com iraquí.

25.- Els ministres d'Exteriors i de Defensa dels països membres del Pacte de Varsòvia, prenen a Budapest, l'acord de la liquidació definitiva, comptar des del proper 1 d'abril, de l'estructura militar de l'Organització. Per altra part s'anuncia oficialment que la 46ª sessió del CAME, que estava prevista pels dies 26 i 27 a Budapest, ha estat ajornada sense fixar nova data.

27.- A les tres de la matinada, hora espanyola, el president G. Bush anuncia la suspensió de les operacions militars ofensives en el Golf, després de les 6 hores, i sempre i quant Saddam Hussein no ataquí ni llenci cap més míssil.

28.- El president dels EE.UU., G. Bush anuncia que Irak ha acceptat celebrar una reunió conjunta dels seus comandaments militars amb els de la coalició multinacional per a discutir el final de la Guerra del Golf i un cessament definitiu del foc.

LA INTEGRACIÓ MAGREBÍ

MAGREB: UNA POSSIBLE UNIÓ

Indret on la contraposició del nacionalisme i la unitat té una importància de primer ordre. Subjectat al colonialisme s'intentà introduir el concepte d'Estat-nació, però el que realment succeí fou l'Estat que està buscant una nació que li correspongui. La nació ha sigut entesa durant molts segles com una comunitat confessional: el territori nacional del musulmà és tot el territori islàmic.

Quan parlem dels països del Magreb, per descomptat, que ho fem citant Algèria, Marroc, Mauritània, Líbia, i Tunísia però seria interessant fer veure que un factor molt important fa que els poguem situar en dos blocs en funció d'un element comú que els diferencia.

Algèria i Líbia són dos països que tenen una producció de petroli realment important, per tant és aquest el punt que marca una distinció substancial envers el altres. El petroli i el gas són dos recursos energètics que marquen importants diferències en el terreny de l'economia i en el polític. Un punt comú per tots és la via marítima per un costat i el desert per l'altre. Cal veure també la influència atlàntica de Mauritània i la major part del Marroc, i el caràcter mediterrani de la resta de països.

El fet colonitzador també és important; en aquest cas França ho ha sigut de tots menys de Líbia, això ha contribuït a què s'establissin principalment a Algèria, Marroc, i Tunísia uns sentiments semblants entre els sectors nacionalistes enfront el país europeu. La formació de la idea del Gran Magreb es va produint en el període colonial amb els seus alts i baixos, amb una mescla d'influències provinents d'orient, com són la magnificació del concepte de Nació Àrab, i les indubtables influències de França i Europa on desenvolupen els seus estudis la majoria dels futurs dirigents nacionalistes; els models de tipus occidental del moment des dels anys vint fins la independència seran un constant.

Encara que l'aconseguitment de la independència es produeix entre els anys 1956 i 1962 cal evidenciar que el cas de Mauritània és diferent pel que es refereix al desenvolupament dels sentiments nacionalistes i la concepció del Magreb com a tal. També es deu a la seva situació geogràfica i la seva dependència administrativa del Senegal durant l'etapa de colonització.

Líbia, pionera en obtenir la independència, el 1952, és un desert, país de

nòmades, que no té indústria, fragmentada en les tres regions del país: La Cirenaica, Tripolitània i el Fezzan que per altra banda tenen un nivell de desenvolupament molt distint. Serà al final de la dècada dels cinquanta quan el descobriment del petroli principalment a la Cirenaica obrirà noves perspectives, deslligant-se de la protecció d'Anglaterra i Nord-Amèrica i iniciant una política Panarabista, que cristal·litza amb el cop d'estat de l'1 de setembre de 1969 en què un grup de joves oficials, influïts pel socialisme-nasserista va enderrocar la monarquia.

El Socialisme Àrab té les seves arrels en l'Islam i en el nacionalisme, i els mateixos fonaments principals en tots els països àrabs, i en particular a Algèria i Líbia, una altra característica que els fa lleugerament diferents als dos, de la resta dels països del Magreb.

Cronologia

1925 — Creació de «L'Estrella Nord-africana» Associació del Magreb

1927 — Creació de l'«Associació d'Estudiants Musulmans Nord-africans»

1947 — Congrés del Magreb Àrab (El Caire)

1948 — Creació del «Comitè per a l'Alliberament del Magreb Àrab»

1952 — Independència de Líbia — Idris I rei

1956 — Independència del Marroc

1956 — Independència de Tunísia

1957 — Tractat d'amistat i aliança Marroc-Tunísia

1958 — Conferència dels principals líders nacionalistes del Magreb (Tànger)

1958 — Ingress del Marroc a la «Lliga Àrab»

1960 — Independència de Mauritània.

1961 — Hassan II rei de Marroc

1962 — Acord del Govern provisional Algerí i Marroquí per establir les bases d'un acord per lograr el «Magreb Arab Unit»

1963 — Guerra fronterera entre Marroc i Algèria

1965 — Destitució de Ben Bella

1969 — Líbia firma un tractat d'amistat i cooperació amb Algèria

1969 — Enderrocament de Idris I, República de Líbia.

1969 — Reconciliació Mauritània-Marroc

1970 — Muammar el Gadafi primer ministre de Líbia

1979 — Marroc ocupa el Sahara Occidental

1980 — Algèria refusa la unió amb Líbia

1974 — Fracassa la unió de Líbia i Tunísia

1983 — Tractat Algèria-Tunísia-Mauritània d'amistat i concòrdia

1984 — Unió Arab-Africana (Líbia-Marroc)

1987 — Destitució d'Habib Bourguiba, president de Tunísia

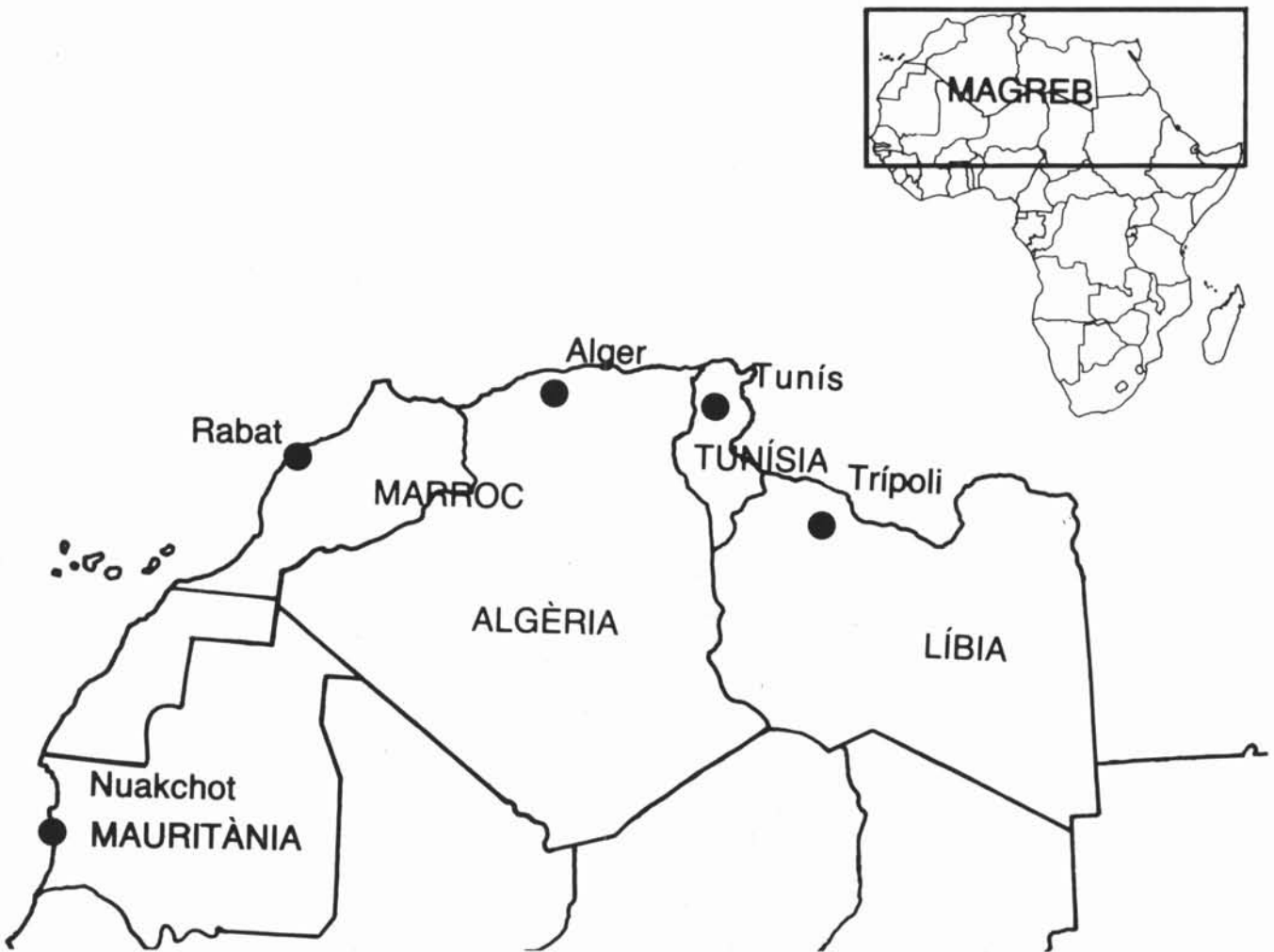
1988 — Restabliment de relacions entre Algèria i Marroc

1988 — Primera cimera de caps d'estat del Magreb

1989 — Segona cimera de caps d'estat del Magreb; Creació de la Unió del Magreb Àrab

1991 — Reunió dels ministres d'afers exteriors del països del Magreb.

Enric Crusat i de Abaria

MARROC

Rabat

Població: 24.039.000 h.

P.I.B.: 1,88 bilions de ptes.

Forces armades: 192.000 homes
(100.000 reservistes)

Avions de combat: 109

Vaixells de guerra: 24

Carros de combat: 275

Helicòpters armats: 24

ALGÈRIA

Alger

Població: 24.550.000 h.

P.I.B.: 5,5 bilions de ptes.

Forces armades: 138.000 homes
(150.000 reservistes)

Avions de combat: 299

Vaixells de guerra: 32

Carros de combat: 900

Helicòpters armats: 48

LÍBIA

Trípoli

Població: 4.390.000 h.

P.I.B.: 2,4 bilions de ptes.

Forces armades: 85.000 homes
(40.000 esquadrans de la
Milícia del Poble).

Avions de combat: 515

Vaixells de guerra: 64

Carros de combat: 2.000

Helicòpters armats: 16

MAURITÀNIA

Nuakchot

Població: 2.125.000

P.I.B.: 85.000 milions de ptes.

Forces armades: 11.000 homes

Avions de combat: 5

TUNÍSIA

Tunis

Població: 7.635 000 h.

P.I.B.: 950.000 milions de ptes.

Forces armades: 38.000 homes

Avions de combat: 43

Vaixells de guerra: 24

Carros de combat: 230

CEE-MAGREB

Els països del Magreb mantenen dues vies de relació amb la CEE. Per una banda la situació geogràfica els permet beneficiar-se de la política mediterrània comunitària, i per l'altra la seva pertinença a la Lliga Àrab els vincula amb la Comunitat a través del diàleg euro-àrab.

L'àrea de la Mediterrània i especialment el Magreb i el Machrek és considerada de gran interès per a la Comunitat. No hem d'oblidar que fora d'Irlanda, els països de la CEE són membres de l'OTAN i que aquest mar és el flanc sud, en el qual hi havia una notable presència soviètica durant tot el període de l'enfrontament Est-Oest.

A més del valor estratègic de la Mediterrània, la CEE desitja tenir uns veïns econòmics i socialment estables i per això ha pres aquelles mesures que afavoreixin el desenvolupament de la zona i especialment del Magreb.

Les bones relacions entre la Comunitat i els països del Magreb es van veure sotragades per l'adhesió de Grècia al 1981 i la d'Espanya i Portugal al 1986. Aquestes ampliacions comunitàries no van tenir a escala mundial el mateix efecte que la incorporació de la Gran Bretanya al 1973, però en canvi, van afectar de manera important als països magrebis.

Durant les negociacions entre Espanya, Portugal i la CEE, els països del Magreb van pressionar a nivell diplomàtic per tal que les conseqüències de l'ampliació els afectessin el menys possible. El Magreb té un saldo negatiu en la seva balança comercial amb la CEE, i si es perjudiquen les seves exportacions vers la CEE, s'està frenant la seva capacitat importadora, a la vegada que s'agreugen encara més els problemes econòmics que suporta, i això no és desitjable per a la Comunitat. Al mateix temps els magrebis argumentaven que la seva pertinença a la Lliga Àrab podia afavorir un millor enteniment entre els exportadors de petroli d'aquesta organització i la CEE. Aquest argument va perdre validesa en l'últim tram de les negociacions d'adhesió, degut al descens del preu del petroli i a la desunió existent entre els països àrabs exportadors de petroli.

El creixement demogràfic

La Mediterrània banya costes comunitàries i el que passa en els països riberecs influeix positiva o negativa-

ment a tota l'àrea i per tant a la Comunitat. D'aquí que la CEE desitgi intensament fer baixar la conflictivitat de la zona. La vinculació comunitària amb la regió es realitza per mitjà d'acords comercials amb la intenció d'evitar la inestabilitat política derivada de la inseguretat econòmica, tant com sigui possible.

Els països magrebis, que són aquells amb els quals la CEE manté unes re-

lacions més intenses dintre de la política mediterrània, passen dificultats econòmiques. I si a aquestes dificultats hi afegim el fort creixement demogràfic, tenim ja servida la inestabilitat social.

La cimera de París de 1972 marca l'inici d'una major globalització i uniformitat de les relacions entre la Comunitat i els països mediterranis. A la vista de la diversitat d'acords, la Comunitat decideix negociar una política uniforme per a tota la regió i comença a estudiar amb els països del Magreb, també Algèria, un acord més ampli que el de 1969.

El diàleg entre les parts es canalitza a través de les institucions, entre les quals el Consell de Cooperació és l'òrgan màxim. El Consell està compost per representants de la CEE i del Magreb. Es crea també el Comitè de Cooperació amb la missió d'assistència al Consell.

País	Població 1990 (en milers)	2025	creixement 90-95	natalitat %
Algèria	25.363	50.590	2.9	36
Líbia	4.544	12.846	3.6	43
Marroc	25.138	44.367	2.4	31
Mauritània	2.024	4.962	2.8	45
Tunísia	8.168	13.283	1	26

Font: Nacions Unides.

seus productes industrials i un tracte aduaner privilegiat per a certs productes agrícoles. Per la seva banda atorgaven un tractament recíproc als productes comunitaris.

La cimera de París de 1972 marca l'inici d'una major globalització i uniformitat de les relacions entre la Comunitat i els països mediterranis. A la vista de la diversitat d'acords, la Comunitat decideix negociar una política uniforme per a tota la regió i comença a estudiar amb els països del Magreb, també Algèria, un acord més ampli que el de 1969.

El diàleg entre les parts es canalitza a través de les institucions, entre les quals el Consell de Cooperació és l'òrgan màxim. El Consell està compost per representants de la CEE i del Magreb. Es crea també el Comitè de Cooperació amb la missió d'assistència al Consell.

Però aquesta situació difícil no és nova, amb alts i baixos s'ha anat repetint durant dècades. Per això la Comunitat ha intentat establir llaços privilegiats amb el Magreb. França, peça clau en el procés de formació de la CEE, va veure satisfet, en el 1957, el seu desig de poder seguir comerciant amb les seves excolònies del Magreb, gràcies a una disposició del Tractat de Roma.

Al 1963 Marroc i Tunísia, en base d'aquestes disposicions, sol·liciten l'apertura de negociacions per a la firma d'un acord d'associació amb la Comunitat. En un principi els camps negociats van ser: intercanvis comer-

cial, cooperació financera i tècnica, i mà d'obra. Però l'acord obtingut el 1969 es va limitar al règim d'intercanvis i va ser considerat com una etapa en el camí vers una cooperació més gran que arribaria a l'establiment d'una zona de lliurecanvi.

El diàleg entre les parts es canalitza a través de les institucions, entre les quals el Consell de Cooperació és l'òrgan màxim. El Consell està compost per representants de la CEE i del Magreb. Es crea també el Comitè de Cooperació amb la missió d'assistència al Consell.

El diàleg entre les parts es canalitza a través de les institucions, entre les quals el Consell de Cooperació és l'òrgan màxim. El Consell està compost per representants de la CEE i del Magreb. Es crea també el Comitè de Cooperació amb la missió d'assistència al Consell.

Comerç agrícola.

Els productes agrícoles són l'apartat més important del comerç euro-magrebí. Les exportacions de productes agrícoles, pel seu volum, preu i sobretot mà d'obra invertida són fona-

(continua a la pàgina 17)

LA COMUNITAT I EL GOLF

La Comunitat ha mantingut durant la crisi del Golf una política tímida i de línies poc definides. Alguns països comunitaris molt de pressa oblidaren les posicions ja consensuades, com la Conferència de pau sobre l'Orient Mitjà, defensada reiteradament per la CEE abans de l'inici de la invasió iraquiana sobre Kuwait. La posició reticent d'Estats Units davant la celebració d'aquesta conferència s'ha vist enfortida pels canvis d'actitud d'alguns socis comunitaris. Canvis que entren en contradicció amb les intencions de la Comunitat de fer minvar la tensió en el Mediterrani, degut a les negatives repercussions que comporta qualsevol conflicte sobre els països riberencs de la CEE.

L'acció comunitària ha passat per dues fases des del passat 2 d'agost. La primera caracteritzada per una resposta ràpida, es va rebutjar l'ocupació abans que les NN.UU., i de forma uniforme, amb anunci de possibles sancions. La segona fase es caracteritza per una frenada en l'activitat, per la ruptura de la unanimitat i per la presentació de propostes de diàleg de forma vaga i tardana.

La imatge que presentava la Comunitat els dies abans del 15 de gener —data de l'ultimàtum de les NN.UU.— era una imatge desdibuixada, totalment a remolc de les decisions preses per al-

tres, sense plantejar-se iniciatives en cap moment al nivell esperat en el pla internacional per la seva potencialitat comercial.

Aquesta inactivitat ha suposat per a la Comunitat una pèrdua de prestigi davant del món àrab, una qüestió molt preocupant per a nacions que com França tenien una gran tradició comercial amb els països en conflicte. Però aquesta pèrdua de prestigi no es circumscriu a les nacions del Golf sinó que es nota entre les nacions de la Mediterrània occidental.

Els països del Magreb, amb els quals la CEE manté relacions privilegiades, es troben en l'actualitat en un moment difícil. Per una banda es van manifestar en contra de l'ocupació de Kuwait i àdhuc el Marroc va enviar tropes en el marc de la força multinacional en un clar alineament amb Occident. Per l'altra banda, la població magrebí s'ha mostrat contrària a la intervenció occidental i ha pressionat als governs respectius a defensar Irak. El resultat de tot això és el notable increment de la pressió social en els països del Magreb.

La filosofia de la CEE per a la Mediterrània Occidental és desactivar les situacions conflictives. El mètode empleat són els acords de cooperació que en millorar la situació econòmica frenen la tensió social.

La Comunitat preocupada pel seu reduït paper en la resolució del conflicte, i per l'evolució dels esdeveniments en el Nord de l'Àfrica, ha articulat una ajuda extra per al Magreb i ha decidit iniciar una ofensiva diplomàtica per explicar la seva posició per tal de recuperar el protagonisme.

La crisi del Golf no solament ha afectat les relacions de la CEE amb els països àrabs, sinó que també ha suposat una parada en el procés d'integració europea. Resultarà difícil que una vegada acabat el conflicte, es reemprenguin els projectes d'unió europea com si no hagués passat res.

Respecte a la unió econòmica i monetària la unanimitat ja fa temps que s'ha trencat. La reducció del creixement econòmic derivada de la crisi i l'increment imprevist de les despeses per la unificació alemanya, no auguren moments feliços per a la unió econòmica.

Arribar a un consens sobre l'establiment de la unitat d'acció en la política exterior és molt més difícil, donades les posicions clares i antagòniques que s'han manifestat en el si de la Comunitat.

No solament les relacions CEE-Països àrabs han estat perjudicades per la indefinició i inoperativitat de la Comunitat, sinó que la pròpia construcció europea ha estat víctima de la deficient actuació comunitària.

(continuació pàg. 4)

mentals per assegurar l'estabilitat econòmica dels països del Magreb.

La transcendència econòmica del comerç agrícola no té parí en ambdues riberes de la Mediterrània. Les importacions agrícoles comunitàries procedents del Magreb a penes arribaven els primers anys 80 al 0.6% de les seves importacions totals i es donava la circumstància que certs productes entraven en franca competència amb els produïts en la CEE. Per evitar la competència entre els productors de les dues zones es va decidir establir certes marques a l'estil de: contingents, calendaris d'importació, respecte de

les normes previstes per les organitzacions comuns de mercat i clàusules de salvaguarda. D'aquesta manera s'ha aconseguit salvar els interessos dels productors comunitaris al mateix temps que s'han mantingut els fluxes comercials entre les dues àrees.

Els fons de la cooperació financera provenen d'una banda del BEI i estan destinats a infraestructura, desenvolupament agrícola i finançament de les PIMES, i per altra banda dels recursos pressupostaris de la Comunitat, tot dividint-se en préstecs en condicions especials destinats a la formació de capital, desenvolupament rural i infras-

tractura social, i en ajudes no reemborsables utilitzades per operacions sense una rendibilitat immediata.

El desembre passat la CEE aprovà, després de la superació de les reserves gregues i alemanyes, el muntant econòmic destinat a la política mediterrània per al període 1992-1996. La quantitat pressupostada puja a 4.450 milions d'ecus —578.500 milions de pessetes— molta part dels quals aniran destinats al Magreb.

José Manuel Celonio

LA COMUNITAT I EL GOLF

La Comunitat ha mantingut durant la crisi del Golf una política tímida i de línies poc definides. Alguns països comunitaris molt de pressa oblidaren les posicions ja consensuades, com la Conferència de pau sobre l'Orient Mitjà, defensada reiteradament per la CEE abans de l'inici de la invasió iraquiana sobre Kuwait. La posició reticent d'Estats Units davant la celebració d'aquesta conferència s'ha vist enfortida pels canvis d'actitud d'alguns socis comunitaris. Canvis que entren en contradicció amb les intencions de la Comunitat de fer minvar la tensió en el Mediterrani, degut a les negatives repercussions que comporta qualsevol conflicte sobre els països riberencs de la CEE.

L'acció comunitària ha passat per dues fases des del passat 2 d'agost. La primera caracteritzada per una resposta ràpida, es va rebutjar l'ocupació abans que les NN.UU., i de forma uniforme, amb anunci de possibles sancions. La segona fase es caracteritza per una frenada en l'activitat, per la ruptura de la unanimitat i per la presentació de propostes de diàleg de forma vaga i tardana.

La imatge que presentava la Comunitat els dies abans del 15 de gener —data de l'ultimàtum de les NN.UU.— era una imatge desdibuixada, totalment a remolc de les decisions preses per al-

tres, sense plantejar-se iniciatives en cap moment al nivell esperat en el pla internacional per la seva potencialitat comercial.

Aquesta inactivitat ha suposat per a la Comunitat una pèrdua de prestigi davant del món àrab, una qüestió molt preocupant per a nacions que com França tenien una gran tradició comercial amb els països en conflicte. Però aquesta pèrdua de prestigi no es circumscriu a les nacions del Golf sinó que es nota entre les nacions de la Mediterrània occidental.

Els països del Magreb, amb els quals la CEE manté relacions privilegiades, es troben en l'actualitat en un moment difícil. Per una banda es van manifestar en contra de l'ocupació de Kuwait i àdhuc el Marroc va enviar tropes en el marc de la força multinacional en un clar alineament amb Occident. Per l'altra banda, la població magrebí s'ha mostrat contrària a la intervenció occidental i ha pressionat als governs respectius a defensar Irak. El resultat de tot això és el notable increment de la pressió social en els països del Magreb.

La filosofia de la CEE per a la Mediterrània Occidental és desactivar les situacions conflictives. El mètode empleat són els acords de cooperació que en millorar la situació econòmica frenen la tensió social.

La Comunitat preocupada pel seu reduït paper en la resolució del conflicte, i per l'evolució dels esdeveniments en el Nord de l'Àfrica, ha articulat una ajuda extra per al Magreb i ha decidit iniciar una ofensiva diplomàtica per explicar la seva posició per tal de recuperar el protagonisme.

La crisi del Golf no solament ha afectat les relacions de la CEE amb els països àrabs, sinó que també ha suposat una parada en el procés d'integració europea. Resultarà difícil que una vegada acabat el conflicte, es reemprenguin els projectes d'unió europea com si no hagués passat res.

Respecte a la unió econòmica i monetària la unanimitat ja fa temps que s'ha trencat. La reducció del creixement econòmic derivada de la crisi i l'increment imprevist de les despeses per la unificació alemanya, no auguren moments feliços per a la unió econòmica.

Arribar a un consens sobre l'establiment de la unitat d'acció en la política exterior és molt més difícil, donades les posicions clares i antagòniques que s'han manifestat en el si de la Comunitat.

No solament les relacions CEE-Països àrabs han estat perjudicades per la indefinició i inoperativitat de la Comunitat, sinó que la pròpia construcció europea ha estat víctima de la deficient actuació comunitària.

(continuació pàg. 4)

mentals per assegurar l'estabilitat econòmica dels països del Magreb.

La transcendència econòmica del comerç agrícola no té parí en ambdues riberes de la Mediterrània. Les importacions agrícoles comunitàries procedents del Magreb a penes arribaven els primers anys 80 al 0.6% de les seves importacions totals i es donava la circumstància que certs productes entraven en franca competència amb els produïts en la CEE. Per evitar la competència entre els productors de les dues zones es va decidir establir certes marques a l'estil de: contingents, calendaris d'importació, respecte de

les normes previstes per les organitzacions comuns de mercat i clàusules de salvaguarda. D'aquesta manera s'ha aconseguit salvar els interessos dels productors comunitaris al mateix temps que s'han mantingut els fluxes comercials entre les dues àrees.

Els fons de la cooperació financera provenen d'una banda del BEI i estan destinats a infraestructura, desenvolupament agrícola i finançament de les PIMES, i per altra banda dels recursos pressupostaris de la Comunitat, tot dividint-se en préstecs en condicions especials destinats a la formació de capital, desenvolupament rural i infras-

tractura social, i en ajudes no reemborsables utilitzades per operacions sense una rendibilitat immediata.

El desembre passat la CEE aprovà, després de la superació de les reserves gregues i alemanyes, el muntant econòmic destinat a la política mediterrània per al període 1992-1996. La quantitat pressupostada puja a 4.450 milions d'ecus —578.500 milions de pessetes— molta part dels quals aniran destinats al Magreb.

José Manuel Celonio

EL MAGREB I LA CRISI DEL GOLF

Ara fa poc més de dos anys, el divendres 17 de febrer de 1989 s'anunciava la firma de l'acord mitjançant el qual quedava constituïda la Unió del Magreb Àrab (U.M.A.), legalitzada per Algèria, Líbia, Marroc, Mauritània i Tunísia. Transcorregut aquest temps els factors modificadors que comporta la darrera situació de guerra en el Golf Pèrsic ha fet que es desenvolupés un divorci entre les forces polítiques d'aquests països i els seus respectius governs.

Evidentment el transcurs dels darrers sis mesos de crisi per causa de l'annexió de Kuwait per l'Iraq han modificat les relacions existents entre els governs dels països que pertanyen a l'U.M.A. i les forces polítiques respectives. No sols en aquest nivell hi ha transformacions; la postura de França i Espanya en el conflicte ha sigut contestada a nivell de carrer i és evident la postura temerosa que ha practicat el poder, el qual dubta en aplicar mesures que facilitin l'explosió que podria tenir conseqüències realment perilloses pels governs actuals. La bona informació que el ciutadà del Magreb té sobre la situació de la crisi fa que sigui més evident el contrast amb la política governamental.

El soci marroquí

Hi ha diversos factors que cal definir; per una banda el trencament de la identitat de parers entre el govern i l'oposició envers la política exterior practicada pel Marroc, la tradicional coincidència aquesta vegada no es dona; la presència d'un contingent militar entre les forces aliades a l'Àrab Saudita és una evidència. Per primera vegada tota l'oposició s'ha posat al costat de l'Iraq i per tant a l'altra banda del govern; fins ara Hassan II ha jugat en certs moments amb la coincidència d'idees envers la política exterior amb l'oposició. Avui aquest consens s'ha trencat: caldrà veure quina importància té en el futur per a l'actual règim.

Per una banda Hassan II està lligat als americans amb els que ell sempre ha tingut unes excel·lents relacions, de la mateixa manera amb l'Àrab Saudita, però això no fa que es pugui deslligar de l'opinió pública del seu país, una opinió que des de l'inici de la guerra ha estat al costat de l'Iraq. És per això que en el seu discurs que pronuncià el mateix dia que s'iniciaven els bombardeigs deia «Si la meua raó està del costat dels occidentals, el meu cor ho

és amb el poble de l'Iraq». El procés de suavització del monarca marroquí envers l'oposició ha sigut clar en un principi i prengué mesures a fi i efecte que l'agitació no anés més enllà del previsible, fins i tot va amenaçar d'establir l'estat de setge en el cas que es produïssin incidents, però tot seguit va convocar a tots els diputats per donar lloc a un debat sobre el Golf: ha sigut una ocasió perquè l'oposició es mostrés clarament defensora de la tornada dels soldats destinats al teatre de la guerra, no sols en el parlament sinó que ha hagut de permetre la darrera manifestació del mes de febrer, on no sols s'ha defensat al poble iraquí sinó que han sortit a la superfície reivindicacions de tipus nacional. Ara bé la preocupació de Hassan II és com es desenvoluparà tota aquesta resposta, que no es limita a refusar l'actitud occidental sinó la seva pròpia envers les qüestions purament internes. Fins ara la coincidència amb la política exterior havia distret moltes vegades les problemàtiques internes, si més no, havia facilitat canalitzar la protesta envers altres interessos i distreure l'opinió pública.

La resta

La política practicada aquests darrers temps, en ple conflicte, pel govern de Tunísia és prou prudent i mesurada, i a la vegada complicada; es diu que es dona suport al poble iraquí, sense anomenar ni a Saddam Hussein ni al règim que dirigeix el país, però per altra banda s'expressa la solidaritat amb el poble de Kuwait i no s'amaga la simpatia que es té per Bagdad, es denuncia a la coalició aliada però sense fer cap crítica individual que pugui ferir directament a alguna de les nacions que formen part d'ella. Tasca bastant difícil: cal cuidar un per un els components de la coalició, en cas contrari això pot tenir repercussions pel que fa a la principal indústria; el turis-

me. Cal evitar la radicalització però tampoc es pot practicar l'enfrontament envers l'opinió pública, darrerament molt apassionada. El govern de Tunísia des de l'inici dels aconteixements ha intentat portar a terme una política la més objectiva possible; ja s'ha dit oficialment que cal exigir que l'Iraq es retiri de Kuwait i que de la mateixa manera ho faci la coalició, que és un problema que s'ha de resoldre dins d'un context àrab i que no és procedent fer-ho en un fòrum internacional. La principal preocupació sembla haver estat, en comparança amb la dels altres estats de la regió, de tenir una actitud més independent però en el fons més propera a l'Iraq. L'agitació islamista ha treballat de ple des de l'inici de la guerra i manté una tensió política que esclata en una crisi de govern, després de l'assalt de la seu del partit governamental per part dels integristes; no es va fer esperar la destitució del ministre de l'Interior i la seva substitució pel responsable de Defensa: el ministre sortint ha sigut incapaç d'acomplir els objectius que s'havia proposat el president Zine Ben Ali d'aconseguir aïllar el moviment integrista An-Nahda; tot i que en els darrers temps aquest ha sofert moltes detencions, és evident que amb els darrers aconteixements es marca cada vegada més la influència que va tenint l'exèrcit dins del ministeri de l'Interior i del mateix govern que fan témer una involució en el procés liberalitzador iniciat a finals del 1988.

Ben Bella torna a ser després de molts anys personatge important dins de la política interna d'Algèria; al seu voltant s'agrupen totes les forces que no han oblidat el gran moment del nacionalisme àrab i per tant coincideixen en aquests moments amb els nous aires de panarabisme que a través de l'intent de sentit aglutinador s'està fent des de Bagdad en defensa del poble àrab en termes generals assetjat i atacat per Occident. Davant de la proximitat de les eleccions legislatives que tindran lloc aquest any es fa patent una

aproximació a les tendències pro-iraquianes; ha sigut evident la participació del poble en les manifestacions que han tingut lloc aquests últims temps. El Front Islàmic de Salut ha tingut força protagonisme en les demostracions populars i s'ha volgut denunciar fins on arriba el descrèdit dels partits liberals, laics i també amb influència francesa per així dirigir l'atac de retruc sobre França i atacar al president Chadli ben Jedid per la complicitat amb els occidentals; cal dir que Algèria va ser, abans i tot que la pròpia Aràbia Saudita, un dels primers països en condemnar la invasió.

S'ha de tenir en compte que el darrer mes de l'any passat va tenir lloc a Alger una reunió de partits polítics del Magreb amb unes característiques totalment anti-americanes amb la intenció de preparar pel proper més de maig un congrés de partits del Magreb, aquesta ja n'era una de les intencions encara que per les característiques del moment es va fer força ressò de la situació del Golf Pèrsic i l'establiment d'un gran clam de solidaritat amb l'Iraq. Caldrà veure, una vegada es defineixi amb més claredat la situació actual, cap on s'orienta la posició del govern.

Líbia està practicant una política fortament ambigua; no ha modificat les seves relacions amb Egipte que són

realment bones i per altra banda ha aconseguit sense massa esforç que el sector integrista dins del seu territori també anomenat Wahabista perdés la influència que podia haver mantingut gràcies a les connotacions que el relacionen amb la posició presa per Aràbia Saudita. Cal dir també que sembla haver rebut en el seu temps un missatge de Nord-Amèrica que l'avisava per si de cas tenia la intenció de participar en el conflicte militarment. Els darrers anys Gadaffi ha practicat una política força diferent, envers el conflicte del Mig Orient, a la que ens tenia acostumats.

Mauritània és molt propera a la defensa de l'actitud de l'Iraq; el fet de denunciar i posar dins del mateix paquet la invasió de Kuwait i la intervenció occidental a l'Aràbia Saudita la situen en el mateix ordre d'altres països com pot ser per exemple Sudan. No és estrany que l'actitud dels Estats Units s'hagi evidenciat amb la petició que sortissin del país tots els súbdits americans de la mateixa manera que s'ha fet amb Jordània i el mateix Sudan.

El concepte d'independència sembla tenir un valor més real que el que esgrimeixen els altres països àrabs, s'és conscient que si no és sols exercici verbal, va acompanyat d'un cost que sembla que aquests estan disposats a pagar.

L'U.M.A.

El consell de ministres de L'U.M.A. s'ha reunit el 20 del propassat mes de febrer per a debatre un tema inherent a la seva necessitat de ser, potenciar i posar en marxa l'organisme internacional fa dos anys constituït; la seva activitat fins ara ha sigut quasi bé nul·la entre altres causes, aquest últim temps, a conseqüència dels diferents punts de vista de cada un dels països que la formen en relació a la crisi Iraq-Kuwait. Malgrat les crítiques que s'han fet sobretot al Marroc per la seva participació amb tropes a l'Aràbia Saudita i els Emirats, aquesta darrera reunió ha passat quasi bé desapercibuda i sols s'ha comentat la importància que té un organisme d'aquest tipus i el seu aniversari; altres fets més profitosos no han sigut evidents.

Enric Crusat i de Abaria

ALGÈRIA: ENTRE L'ISLAMISME I EL CANVI

Amb la firma pel general De Gaulle dels acords d'Evian (18-3-62) acaba la presència colonial francesa a Algèria. França va iniciar l'ocupació d'aquest territori nord-africà el 1830, utilitzant com a pretext un incident entre el beï d'Algèria i el cònsul francès. Les rebel·lions contra aquesta ocupació es van anar succeint sense èxit durant 40 anys. En l'últim quart del segle passat, França inicia un procés d'expropiació de terres per afavorir l'assentament dels seus colons. Poc a poc els «pieds noirs» acaparen les terres més fèrtils i la política colonial gira entorn dels interessos d'aquest col·lectiu.

El sentiment nacionalista va ressorgir molt activament després de la segona guerra mundial. Els dirigents de l'Organització Especial, braç armat del MTLD (Moviment per al Triomf de les Llibertats Democràtiques), van crear el Comitè Revolucionari per a la Unitat i l'Acció (CRUA), que més tard es convertí en el Front d'Alliberament Nacional (FLN).

En el 1954 el FLN va iniciar la lluita armada que va conduir a Algèria fins a la independència (5-7-62).

Celebrades les primeres eleccions a l'Assemblea Constituent, es va elegir a Ahmed Ben Bella com a primer ministre. Al juny de 1965 un Consell Revolucionari encapçalat per Houari Boumedien va prendre el poder i empresonà a Ben Bella.

En el pla intern la política de desenvolupament de Boumedien es basava en l'increment de les exportacions de gas i de petroli. I en el pla internacional en una postura ferma anti-colonial i un suport clar al moviment dels No-Alineats.

Al desembre de 1978 mor Hourri Boumedien. El successor en el poder va ser Chadli Benyedid, com a solució de compromís entre dos blocs enfrontats, dirigits per Abdelaziz Bouteflika (ministre d'Afers Exteriors) i el coronel Salah Yahaoui. Aquesta inicialment solució de compromís s'ha revelat com a duradora. Benyedid inicià un lent procés de reforma, tant en la part econòmica com en la política.

Algèria va suavitzar les seves posicions tercermundistes. La seva imatge exterior aconseguí un gran relleu en actuar com a mitjancera en la crisi dels

ostatges nordamericans a Teheran. A mitjans dels 80 Benyedid va començar un acostament a Occident (el punt àlgid va ser la visita a EE.UU. l'abril de 1985), amb l'intent de poder rebre una part de l'ajuda que s'estava destinant al Marroc.

Les dificultats econòmiques derivades de la inestabilitat del preu del petroli i de l'índex molt alt d'atur, íntimament lligat al fort creixement demogràfic provoquen revoltes socials (octubre 1988). Revoltes on es reclamen, no solament canvis econòmics sinó també polítics. El descontentament social per l'aplicació molt lenta i poc decidida de les reformes polítiques (el febrer de 1989, una nova Constitució marca l'inici del multipartidisme) és aprofitat pels líders integristes per augmentar el nombre de militants dels seus partits tot just creats.

La sorpresa va arribar el 12 de juny de 1990 amb les primeres eleccions lliures realitzades a Algèria. El Front Islàmic de Salvació es va alçar amb el triomf, relegant a un segon lloc al FLN. L'integrisme agafa força i la governabilitat del país es fa més difícil. En la present situació, la guerra del Golf no ha ajudat a millorar la situació política. El divorci entre la població que defensa postures anti-occidentals i pro-islàmiques, i el govern s'ha accentuat.

La població algeriana ha experimentat un creixement fort. En el 1970 tenia 13,5 milions d'habitants i el 1980 va passar a 18,6 milions per arribar als 25 milions en el 1990. El descens de la mortalitat infantil i el fort creixement han convertit Algèria en un país amb un alt percentatge de població jove. Si unim a aquest factor demogràfic el rígid sistema polític (actualment en revisió) i l'atur creixent producte de les dificultats econòmiques, entendrem la conflictivitat de la societat algeriana, que cerca en la religió la vàlvula de sortida que no troba en les reformes polítiques en marxa.

En començar la dècada dels 80, Algèria s'embarca en una política econòmica que perseguia la millora de nivell de vida dels seus ciutadans. L'ideòleg i promotor de la nova política va ser Belkacem Nabi, ministre d'energia. Però aquesta alça del nivell de vida requeria uns fons que arribarien per la via de la revalorització de les exportacions, no per la diversificació. En el 1980, Algèria inicia la renegociació dels acords de subministrament de gas amb França, EE.UU. i Espanya. Després d'unes tenses negociacions, Algèria aconsegueix duplicar el preu del gas obtenint més fons per als seus projectes de reforma econòmica.

MAGREB-A FONS

Comerç Espanya-Algèria (en milions de pessetes)

	Export. espanyoles	Import. id.	Taxa coberta
1984	51.494	78.029	65,9
1985	27.202	141.483	19,2
1986	35.802	65.600	54,6
1987	42.058	46.905	89,7

Principals exportacions a Algèria (en %)

	1986	1987
Derivats del petroli	15,8	17
Ferro i acer	16,2	7,3
Cereals i llegums	1,8	6,4
Altres	55,3	61,5

Principals importacions d'Algèria (en %)

	1986	1987
Derivats del petroli	58,1	55,5
Gas i altres hidrocarburs	38,0	39,3
Altres	1,7	2,2

Font: Banc Exterior d'Espanya 1989

Superfície	2.381.741 qm.2
Idioma	àrab, bereber i francès
Moneda	dinar algerí (1990 1d. = 8,44 dinars)
Ciutats princip.	Alger (capital) 1.721.607 (dades 1983)
	Orà 663.504
	Constantina 448.578
	Annaba 348.322

Font: Europe Yearbook 1991

Sistema de govern	presidencial democràtic
Cap d'Estat	Chadli Benyedid
Cap de Govern	Malud Hanrouche
Partits principals	Front d'Alliberament Nacional Partit de l'Avantguarda Socialista Front de Forces Socialistes Moviment per la Democràcia a Algèria Unió per la Cultura i la Democràcia

Font: Estat del Món 1990

Població

Població 1990	25,4 milions
Densitat	10,2 hab. /qm ²
Taxa de creixement	
85-90	3,1%
90-95	2,9%
Taxa de natalitat	
1990	36 per mil
Taxa de mortalitat	7 per mil
esperança de vida	64 anys
mortalitat infantil	60 per mil
Població urbana	44%

Font: NN.UU. 1991

Educació

Analfabetisme 1987	46%		
Escolarització 1985-86	escoles	professors	alumnes
primària	11.427	133.250	3.635.000
secundària	1.500	92.528	2.010.000
universitària	13	12.204	154.700

Font: UNESCO

Estructura del PIB (en %)

	1980	1989
sector primari	8	11,3
sector secundari	53,8	42,3
sector terciari	38,3	46,3

Font: Estat del món 1990

Població activa 1985 (en milers)

	homes	dones
agricultura i pesca	987	12
indústria i mineria	556	39
construcció	661	9
comerç i hoteleria	302	9
transports i comunicacions	192	10
finances i funcionariat	860	247

Font: Europe Yearbook 1991

MOAMMAR EL GADAFI

Líbia és el quart país més extens de l'Àfrica i el tercer amb menys densitat de població. L'any 1945, després de la II Guerra Mundial, el territori de l'actual Líbia va quedar sota control de les Nacions Unides. Va adquirir la independència el 24 de desembre de 1951. El primer cap d'Estat va ser el rei Idriss I, que va ser enderrocat el 31 d'agost de 1969 pel coronel Moammar el Gadafi, que va instaurar un règim revolucionari islàmic. Aquell mateix dia, Gadafi es va fer amb el control d'una de les reserves de petroli més riques del món.

Líbia és oficialment un estat musulmà —el 98% de la població és islàmica—, i Gadafi és un dels apòstols més entusiastes d'aquesta religió, tot intentant conquerir a d'altres caps d'Estat per mitjà d'ajuts econòmics. El petroli ha estat la font de poder de les idees de Gadafi. Molts d'aquests diners que el petroli ha produït han servit per comprar armament militar.

La CIA va realitzar un informe en el seu moment en el qual qualificava al coronel Gadafi com a un paranoic messiànic. Hi ha qui creu que és un boig i d'altres, que és un geni. Molt pocs, però, dubten de la profunditat i del fervor fanàtic cap a les seves creences, cap el panarabisme. Gadafi veu una sola nació àrab, unida per les lleis de l'Islam i comandada per un home poderós, per un líder. Quan el president egipci Gamal Abdel Nasser va morir el 1970, Gadafi no va dubtar que era ell qui guiaria la nació àrab.

Gadafi ha adoptat sempre mesures polítiques originals, que inclouen la nacionalització de les companyies explotadores de petroli i el recolzament a les causes revolucionàries arreu del món. Segons la reforma constitucional de 1977, el país s'anomena Jamahiriya Àrab Popular Socialista. Es va instaurar una forma de govern popular directe —inspirada en el Llibre Verd de Gadafi— que culmina en el Congrés General del Poble, el qual escull un Comitè general i un secretari general, que és també el cap d'Estat. Des de 1970, Gadafi és a la vegada primer ministre i ministre de Defensa.

Per al coronel Gadafi hi ha tan sols un somni, que és la unitat del bloc àrab, unitat d'acció i d'objectius polítics. Les tàctiques canvien segons les circumstàncies, però l'objectiu final sols és un.

Un director de la CIA havia arribat a dir una vegada que si el petroli era el principal negoci libi, la segona indústria nacional era l'entrenament de guerrillers i terroristes. Era l'època del Gadafi conegut com a impulsor del terrorisme internacional. S'ha arribat a dir que hi ha més de vint-i-cinc camps d'entrenament on hi van terroristes de tot el món.

De la mateixa manera a Occident s'han fet més d'un cop plans reals per aconseguir que abandoni el poder, o quelcom més. Un reguitzell de cops d'estat frustrats —detectats per l'aparell de seguretat que rodeja al líder libi— en són una bona mostra a nivell interior. A nivell extern els enfrontaments amb la VI Flota dels Estats Units al Mediterrani, que van culminar l'any 1986 amb el bombardeig, entre altres, de la fortalesa-residència de Gadafi. El coronel Gadafi té molta habilitat per fer-se enemics. Ataca als seus oponents —reals o imaginaris— amb violència. Una vegada va arribar a amenaçar al rei Hussein de Jordània amb una pistola. Va trencar relacions amb l'OLP perquè els palestins es van negar a bloquejar el canal de Suez. Fins i tot va arribar a oferir diners als terroristes de l'Exèrcit Republicà Irlandès (IRA) si els seus membres deixaven el catolicisme i es convertien a l'Islam.

El líder libi, després de la mort de Nasser i de fracassar en el seu intent

d'unió amb Egipte, va intentar aconseguir l'hegemonia al Magreb. Ràpidament es va veure enfrontat amb els dos grans estats de la zona, el Marroc i l'Algèria. Aconseguir controlar la demografia d'aquests països, que multipliquen uns quants cops la de Líbia, era el primer pas. Després vindrien els intents a l'Àfrica Negra per a obtenir el control regional de la zona.

Gadafi ha intentat molts cops crear unitats polítiques d'estats àrabs: amb Sudan i Egipte (1969); amb Egipte i Síria (1971); amb Egipte altre cop (1972); amb Tunísia (1974); amb Síria (1980); amb Txad (1981); amb Marroc (1984).

Els setanta i part dels vuitanta són temps de recolzament a països de l'Àfrica Negra, des de Ghana a l'Alt Volta. De finançament de conversions a l'Islam, com la d'Eyadema a Togo o la de Idi Amin a Uganda. De la temptativa de desestabilitzar el Sudan a favor de la revolució de les províncies equatorials i de l'intent de conquesta del Txad, que va provocar l'arribada de tres mil soldats francesos per defensar el govern de Hisène Habré —un conflicte encara d'actualitat a la premsa.

L'aïllament polític de Líbia al món, i sobretot a l'Àfrica, va tenir la seva manifestació més clara l'any 1982, quan Gadafi no va ser capaç de portar a terme la cimera de l'Organització per a la Unitat Africana (OUA) que s'havia de celebrar a Trípoli. El coronel libi va haver de renunciar a ser el president de l'organització panafricana.

Per a defensar les seves idees i justificar les seves posicions Gadafi assenyala el Corà com a resposta a totes les preguntes. L'altre «llibre sagrat» és l'anomenat Llibre Verd, escrit per ell mateix, dos volums, en els quals manifesta la seva visió sobre l'estructura de la societat. El fet que els dos llibres es contradiguin en certs aspectes no té massa importància pel coronel Gadafi.

Després de més de vint anys de govern, en els quals hem vist a un Gadafi presumpte financer del terrorisme internacional, ara aliat amb els règims de l'Àfrica Negra, ara amb l'integrisme islàmic, potser hauríem de quedar-nos amb la figura del coronel Gadafi com a gran agitador, obsessionat per aconseguir la unitat àrab, una gran nació àrab unida per l'Islam.

Jaume Sardà

SELECCIÓ DE DOCUMENTS DE LA BASE DE DADES CIDOB SOBRE MAGREB

- 911449602 CC = Mag. 124/89
 Ti: Dossiers et documents; la création de l'union du Maghreb arabe
 Nr: Maghreb Machrek
 Paris, 1989; pp = 120-138
Maghreb/Integración/Región/Datos Básicos/Documento Original/Cronología
- 911448008 CC = Mag. R. 2-4/86
 Ti: Forms of expression in the Maghreb
 Au: BRANDILY, Monique (et al.)
 Nr: The Maghreb Review
 Londres, 1986; pp = 53-78
Maghreb/Libia/Túnez/Argelia/Cultura/Música/Comportamiento Humano/Literatura
- 901408408 CC = Pe. M. 44-45/88
 Ti: La femme, l'emigre et l'écriture romanesque Maghrebine, ou la triple productivité de l'étrange
 Au: BONN, Charles
 Nr: Peuples Méditerranéens
 Paris, 1988; pp = 221-233
Maghreb/Literatura/Mujer/Bibliografía
- 901401802 CC = D. Na. 3/90
 Ti: Le Maghreb
 Au: BONNEFOUS, Marc (et al.)
 Nr: Defense Nationale
 Paris, 1990; 49-76
Maghreb/Conferencia/Relaciones Internacionales/Tercer Mundo/Región/Europa Occidental/Relaciones Económicas/Sociedad/Paises/Demografía/Comunidad Europea
- 901380102 CC = Mag. 126/89
 Ti: Islam et état au Maghreb
 Au: TOZY, Mohamed
 Nr: Maghreb Machrek
 Paris, 1989; pp = 25-47
Maghreb/Paises/Islam/Estado/Proceso Político/Independencia/Socialismo
- 901379302 CC = D.Na. 1/90
 Ti: Le Maroc mise sur l'Euroafrique
 Au: CHESNEAU, Jean
 Nr: Defense Nationale
 Paris, 1990; pp = 113-125
Maghreb/Marruecos/Europa del Sur/Relaciones Internacionales/Política Exterior/Estrategia/Integración/Comunidad Europea
- 901373502 CC = CIIPS-PS 2/89
 Ti: A greater arab Maghreb, myth becomes reality?
 Au: MORIN, Julie
 Al: CIIPS
 Nr: Peace and Security
 Ontario, 1989; pp = 10-11
Maghreb/Paises/Integración/Regulación de Conflictos/Problemas/Relaciones Internacionales
- 901354301 CC = P. Ec. 2086/88
 Ti: Le mouvement de privatisation dans les pays du Maghreb
 Nr: Problèmes Economiques
 Paris, 1990; pp = 28-32
Maghreb/Marruecos/Túnez/Empresa/Sector Público/Estado/Política Económica/Estadísticas
- 901344804 CC = Mag. R. 5-6/87
 Ti: The two faces of saints in the Maghreb. Women and veneration of the saints in North Africa
 Au: BARTELS, Edien
 Nr: The Maghreb Review
 Londres, 1987; pp = 145-155
Maghreb/Túnez/Religión/Mujer/Familia/Comportamiento Humano/Sexualidad/Bibliografía
- 901344502 CC = Mag. R. 5-6/87
 Ti: Fecondite et contraception au Maghreb
 Au: LACOSTE-DUJARDIN, Camille
 Nr: The Maghreb Review
 Londres, 1987; pp = 130-135
Maghreb/Condición de la Mujer/Familia/Planificación/Bibliografía/Sexualidad
- 901340701 CC = N.E.D. 4878/89
 Ti: La Question alimentaire
 Nr: Notes et Études Documentaires
 Paris, 1989; pp = 119-146
Maghreb/Argelia/Egipto/Túnez/Marruecos/Estadísticas/Cuadros/Alimentación/Nutrición/Productos Agropecuarios/Exportaciones/Importaciones/Comercio Exterior/Tenencia Tierra/Cereales/Política Agrícola/Material Básico
- 901340601 CC = N.E.D. 4878/89
 Ti: La Contrainte budgétaire
 Nr: Notes et Études Documentaires
 Paris, 1989; pp = 75-117
Maghreb/Argelia/Egipto/Túnez/Marruecos/Estadísticas/Cuadros/Población/Deuda/Exportaciones/Importaciones/Material Básico/Economía/Inflación/Presupuestos/Educación/Gasto Militar/Sector Público
- 901340504 CC = N.E.D. 4878/89
 Ti: Les progrès de l'éducation et de la santé
 Nr: Notes et Études Documentaires
 Paris, 1989; pp = 53-73
Maghreb/Argelia/Túnez/Marruecos/Estadísticas/Cuadros/Población/Educación/Sanidad/Alimentación/Material Básico/Condición de la Mujer
- 901340401 CC = N.E.D. 4878/89
 Ti: Population active et emploi
 Nr: Notes et Études Documentaires
 Paris, 1989; pp = 25-52
*Maghreb/Argelia/Egipto/Túnez/Marruecos/Estadísticas/Cuadros/Población/Empleo/Educación/Agricultura/Servicios/Migraciones/Material Básico/Economía Su-
 mergida*

TRACTAT DE LA UNIÓ ENTRE MARROC I LÍBIA

Art. 1. Sota la denominació d'Unió Àrab-africana es constitueix una unió d'Estats entre el Regne del Marroc i la Jamahiriya Líbia Popular i Socialista.

Art. 2. L'òrgan suprem de la Unió és la Presidència exercida en comú per sa Majestat el rei de Marroc i sa Excel·lència el Guia de la Revolució del Primer de Setembre.

Només la Presidència disposa de poder de decisió.

Art. 3. Sota l'autoritat de la Presidència s'institueix un Secretariat permanent. La seu del Secretariat permanent està alternativament situada en cada un dels dos països. Comporta una Delegació permanent en un i altre país. El Secretari General és designat en funció de la nacionalitat de l'Estat sobre el territori del qual la seu del Secretariat permanent no està situat. El Secretari General Adjunt és designat en funció de l'altra nacionalitat. El ritme d'alternança és de dos anys.

Art. 4. La Unió disposa dels consells següents:

- Un consell polític.
 - Un consell de defensa.
 - Un consell econòmic.
 - Un consell d'acció cultural i tècnic.
- Aquests consells estan, segons les decisions de la presidència, compostats en parts iguals de delegats de cada un dels dos Estats. Aquests consells de naturalesa consultiva, tenen per missió cada un en el seu ordre de competència:
- Estudiar les qüestions que li són sotmeses per la Presidència.
 - Proposar les solucions.
 - A petició de la Presidència, proposar tots els projectes útils.

Art. 5. La Unió està dotada d'una assemblea d'unió formada per membres de la Cambra de Representants del Regne de Marroc i dels membres del Congrés General del Poble de la Jamahiriya Àrab Líbia Popular i Socialista. La missió d'aquesta assemblea és sotmetre a la Presidència les recomanacions amb vistes a l'enfortiment de la Unió i a la realització dels seus objectius.

Art. 6. La Unió comporta una Comissió Executiva formada pel Consell de Ministres del Regne de Marroc i de la Comissió Popular general de la Jamahiriya Àrab Líbia Popular i Socialista. La Comissió Executiva, que el seu paper és *seguir* les decisions de la Presidència i assegurar la seva execució, es reuneix a intervals regulars, alternativament en cada un dels països.

Art. 7. La Unió està dotada d'una Cort de Justícia que la seva composició està fixada per decisió de la Presidència. Si sorgeix un contenciós (ja ha sorgit) entre les dues parts contractants, en el que fa referència a l'execució o interpretació del present tractat, cada una d'elles tindrà el dret d'apel·lar a la Cort de la Unió per decidir. Les decisions i recomanacions són definitives i obligatòries.

Art. 8. La Unió té per objectiu:

- reforçar els llaços de fraternitat entre els dos Estats i els dos pobles.
- promoure el progrés de la comunitat àrab i defensar els seus drets.
- participar en la salvaguarda de la pau sempre que aquesta estigui fundada sobre la justícia i l'equitat i marcada per l'estabilitat i la permanència.
- posar en pràctica polítiques comuns.
- contribuir a la unificació del Magreb àrab i per tant, a la realització de la unitat de la nació àrab.

Art. 9. Les polítiques comuns assenyalades en l'article precedent concernen:

- en el camp internacional, a la fraternal harmonia entre els països i la seva estreta cooperació diplomàtica.
- en el camp de la defensa, a la salvaguarda de la independència de cada un dels països.
- en el camp econòmic, al desenvolupament industrial, agrícola, comercial i social. Particularment en la creació d'empreses comuns i en l'elaboració de programes econòmics generals o específics.
- en el camp cultural, una cooperació tendent al desenvolupament de l'ensenyament en tots els nivells, de preservació dels valors espirituals i morals ba-

sats en les santes ensenyances devoció dels valors espirituals i morals basats en les santes ensenyances de l'Islam i en la salvaguarda de la identitat nacional àrab, pel mitjà principal d'intercanvi de professors i estudiants, la creació d'institucions universitàries, culturals i d'investigació comuns.

Art. 10. La Unió disposa d'un pressupost de funcionament i d'un pressupost de desenvolupament.

Art. 11. En el respecte sense reserves de les seves sobiranes respectives, cada un dels dos Estats es compromet a no intervenir en els assumptes interns de l'altre Estat.

Art. 12. Tota agressió a un dels dos Estats constituïria una agressió cap a l'altre.

Art. 13. La Unió no exclou per cap de les dues parts contractants la conclusió d'acords semblants que cada un d'ells pogués concloure amb Estats tercers. Amb l'acord d'ambdues parts contractants, els Estats tercers pertanyents a la nació àrab o a la comunitat africana podran adherir-se al present tractat i convertir-se en part de la Unió.

Art. 14. Una Comissió ad-hoc, els membres de la qual seran designats per la Presidència, presentarà els projectes d'acords complementaris tendents a precisar o desenvolupar les disposicions a dalt exposades. La decisió d'aquests projectes estarà sotmesa a la Presidència.

Art. 15. Els interessos de cada un dels dos Estats estaran representats en l'altre per un ministre o un secretari president.

Art. 16. Aquest tractat entrarà en vigor des de la seva aprovació; per via de Referèndum, pel poble del Regne de Marroc i pel poble de la Jamahiriya Àrab Líbia Popular i Socialista, conforme als procediments aplicables en cada un dels dos Estats.

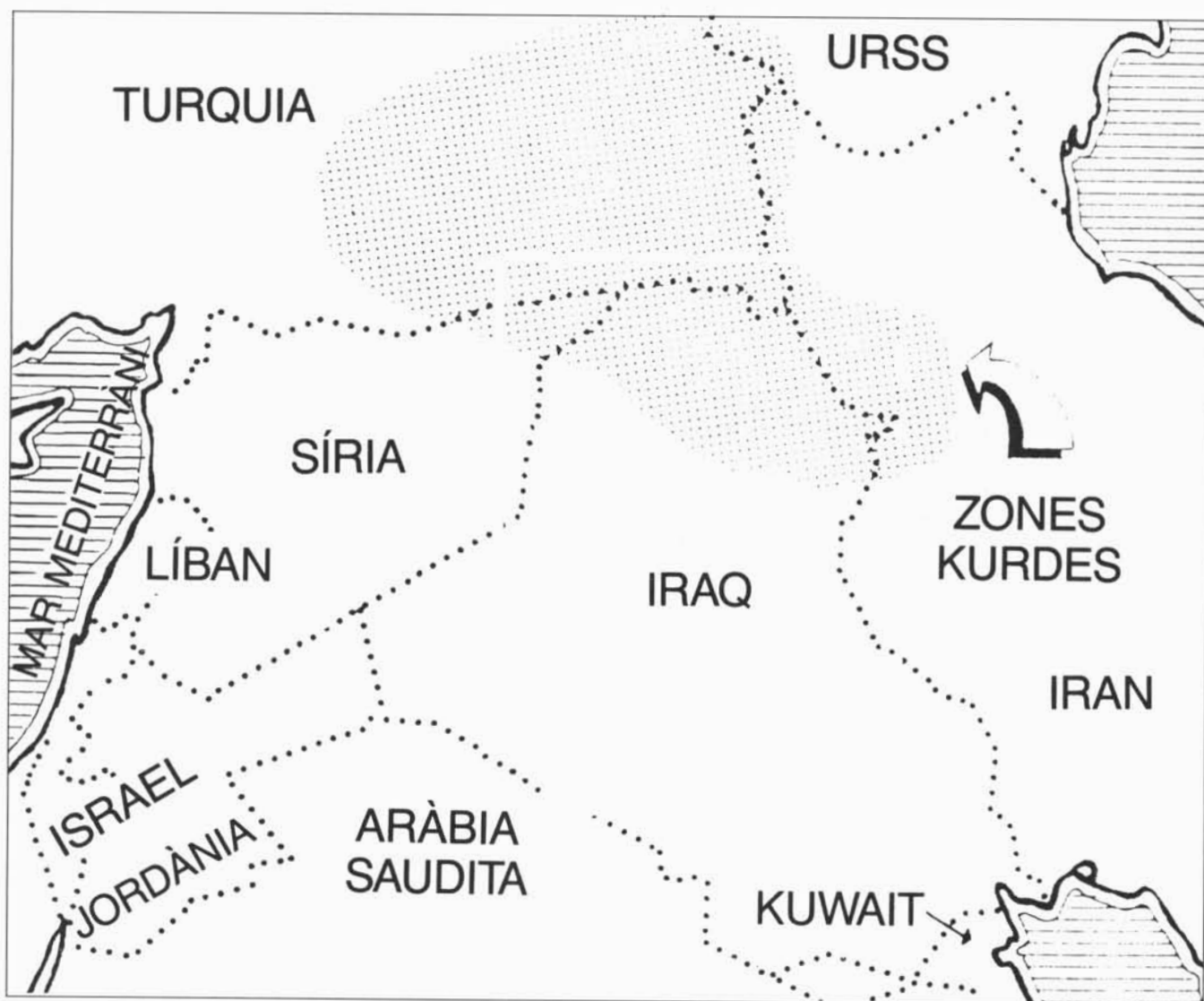
Realitzat a Ouaada, el 13 d'agost de 1984 (16 Kaada 1404).

Firmat
Hassan II Rei de Marroc

Firmat
El Coronel Maammer Kaaddafi
Guia de la revolució del
primer de setembre

A LA RECERCA DEL KURDISTAN

Cal que dins del cor del poeta hi hagi un ninot de neu per al cadàver del martir (Mahdi)

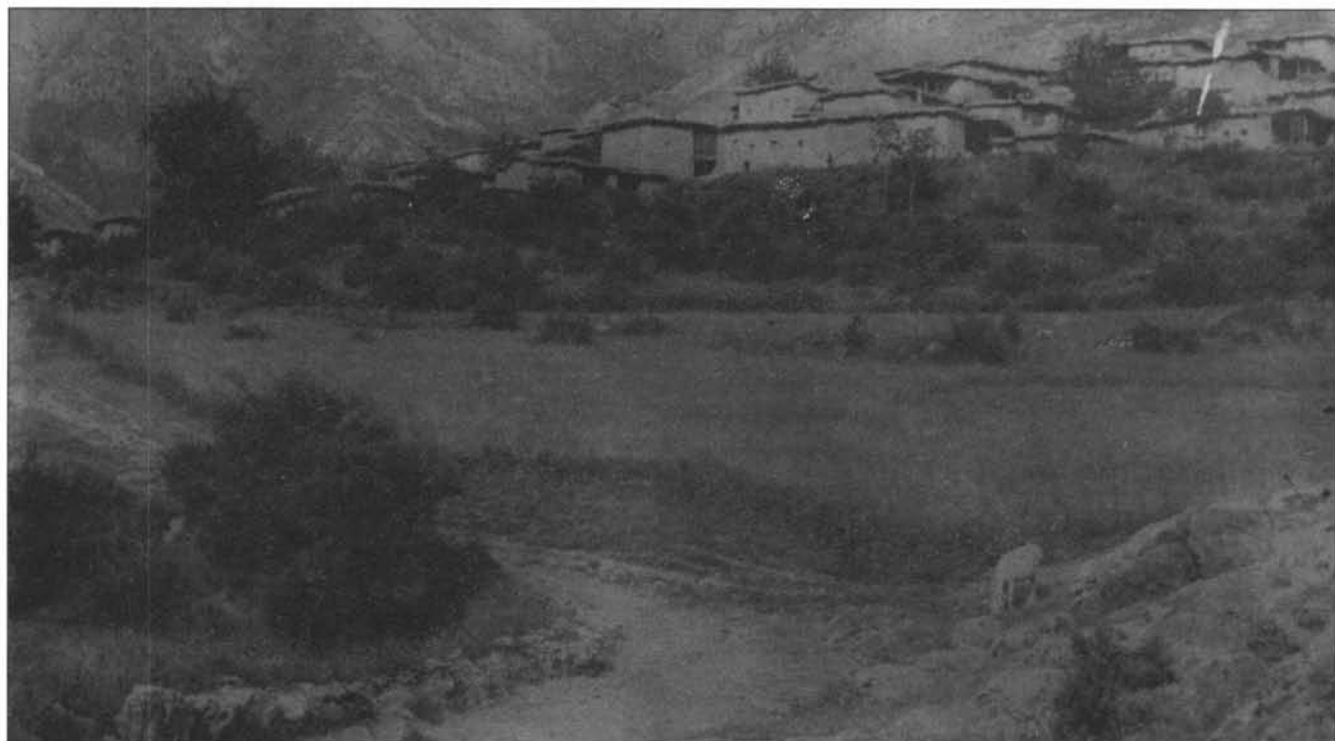
Kurdistan, país de muntanyes de neu eterna, país de valls feréstegues i rierols que llameguen vora praderes de roselles i narcisos... país de llacs de sal i de turquesa. Una llegenda kurda diu que l'home va perdre la immortalitat a Hezargöl, la muntanya dels mil llacs. En principi tan sols hi havia un llac a Hezargöl. Un pastor que cuidava el seu ramat va veure com una serp ferida es dirigia cap al llac, seguida d'altres serps. En va sortir curada. Meravellat, el pastor va córrer a comunicar el miracle al príncep, malalt ja feia un cert temps. Tots dos pujaren de nou a Hezargöl, però cadascuna de les gotes d'aigua que havia llençat la serp en sortir del llac s'havia transformat ella mateixa en un altre llac. Fou impossible trobar l'espill d'aigua originari. Aigua i muntanyes defineixen sempre l'ànima kurda, lligada íntimament a l'entorn.

Muntanyes i valls són a l'origen i la història dels kurds, aquest poble que viu pendent del cant d'una perdiu salvatge i posa noms de flors als seus fills.

El Kurdistan s'estén des de l'altiplà d'Anatòlia fins a l'altiplà iraquiana, de l'altiplà armeni fins a la vall de Mesopotàmia. El Tauro i els Zagros conformen la seva espina dorsal, en forma d'un arc que cenyeix al nord i l'est el mil·lenari Creixent Fèrtil. Terra de ressonància mítica, des de l'Ararat on la tradició vol que s'aturés l'Arca fins a les muralles enterrades de Nínive a prop del riu Tigris. Qalat Jarmo, prop de Suleimani (Kurdistan d'Iraq), és el bressol del neolític; la ciutadella d'Arbil el nucli habitat més antic del món, testimoni de la desfeta persa davant d'Alexandre el Gran. El gran karavansaray de Diyarbakir parla de l'esplendor de la ruta de la seda; les muralles creuades d'Urfa

de tots els pobles que travessaren el Kurdistan al llarg dels segles.

País sense Estat, el Kurdistan s'unifica en les muntanyes plenes d'història, damunt de les fronteres artificials que separen Turquia, l'Iran, l'Iraq, Síria i la Unió Soviètica. Són Armènia, Azerbaydjan, Luristan, Fars (Pèrsia), Mesopotàmia, Sham (Gran Síria), els qui l'envolten. Més de 25 milions de kurds viuen en aquest territori tan gran com Espanya o França, encara que molts d'ells visquin fora dels límits del Kurdistan, emigrats de segles o en època recent per causes polítiques o econòmiques: a les grans ciutats d'Istanbul («ciutat kurda» més gran del món), a Ankara, a Adana, a Alep, a Damasc, a Bagdad, a Teheran; a Al Jorasan, a l'Afganistan, a Líban, a Xipre, a Israel... i també a l'Europa Occidental i a Amèrica del Nord. Una diàspora producte de l'oblit i la margi-

nació, alarmantment intensificada els darrers anys per causa de l'empobriment calculat de la «Turquia del Sud-est» i les persecucions sanguinàries de Saddam Hussein.

Orígens i història

L'origen dels kurds ha estat motiu freqüent de controvèrsies encara no del tot prou esclarides. La manca d'una tradició escrita anterior a l'Islam i el fracàs de l'etnologia pura van conduir als especialistes, sobretot soviètics, a formular un seguit de teories prenent per base les referències històriques existents i a partir d'estudis lingüístics. El kurd és una llengua d'origen indo-europeu, pertanyent al grup nord-occidental de les llengües iranïanes, relativament proper al persa i al pàshto o afgà. L'acadèmic soviètic Juri N. Marr va desenvolupar una tesi per la qual els kurds tindrien un origen autòcton, a partir d'armenis, georgians i caldeus. Més endavant, per causes no massa ben justificades, es produiria una substitució total de llur llengua originària per una altra d'arrel indo-iraniana. La teoria més acceptada avui en dia és, no obstant, la formulada per un altre estudiós soviètic. V. Minsky, per qui l'origen dels kurds cal situar-lo probablement en una fusió de diverses tribus iranïanes antigues. Els Medes, que fundaren un poderós imperi a l'Iran occidental cap el segle VII a.C., estarien a la base d'aquesta mescla, amb

aportacions posteriors per part d'escites i cimeris. En la seva expansió cap a l'oest, els kurds absorbirien elements ètnics autòctons de l'Alta Mesopotàmia i l'antiga Armènia. Situats doncs en les regions limítrofes dels grans imperis iranians, el seu substrat cultural i social més antic i encara ben present ens porta de ple fins al món indo-ari. La llegenda que n'explica els orígens, recollida al *Shah-name* de Firdawsi, n'és prou indicativa: el tirà Zahhak —«l'home dels deu vicis»— va combatre al rei llegendari d'Iran, Djamchid fins a prendre-li el poder. Però Zahhak, en càstig a la seva maldat, patia el dolor que li produïen dos tumors en forma de serp sobre les espatlles. Els millors metges intentaven curar el mal, però sense resultat. Llavors va intervenir Satan, qui, per a mitigar-li el dolor, va aconsellar-li que apliqués cada dia sobre els tumors un cervell d'adolescent que nodris a les dues serps. Llavors foren sacrificades moltíssimes víctimes. Un dia, el ministre de Zahhak va tenir pietat dels joves sacrificats i decidí de substituir diàriament un cervell humà per un altre de be. Els joves que es salvaven varen refugiar-se a les muntanyes, i amb el temps es convertiren en els avantpassats del poble kurd. Zahaak va morir cremat a mans de Feridun o, segons altres versions, assassinat per l'heroi kurd Kawa, que va rebelar als habitants de les muntanyes contra el tirà després del sacrifici dels seus nou fills. Els kurds encara celebren llur festa d'Any Nou (Nawroz) en

memòria d'aquests fets, el dia 21 de març.

L'Islam va arribar al Kurdistan de la mà dels àrabs l'any 637. L'ur islamització fou ràpida, però els kurds, refugiats a llurs muntanyes resistirien sempre l'autoritat efectiva dels califes a nivell polític. Algunes dinasties kurdes fundaren principats independents que seguien tan sols de nom i en teoria els dictats del poder califal. El concepte islàmic d'«umma» (comunitat musulmana) és essencial per a comprendre l'esdevenir històric dels pobles i els grans imperis islàmics. Els kurds, i de pas també llurs reialmes autònoms, es «fongueren» durant segles en l'estructura superior que suposa l'Islam, i per tant en l'acatament a la institució del Califat. La lluita per l'Islam va predominar per damunt de qualsevol aspiració nacional, per bé que mai va fer diluir els profunds signes d'identitat del poble kurd. Un exemple n'és Saladí, kurd nascut a Tikrit, fundador del Sultanat del Ayyubis. Cabdill de l'Islam, figura mitificada fins i tot a Occident després de la seva reconquesta de Jerusalem, no va seguir una política «kurda» ni va gosar desobeir l'autoritat califal de Bagdad. Els kurds, però, ocuparen importants càrrecs en l'administració civil i militar del seu imperi.

El 1514, amb la victòria de Selim I sobre el shah Ismail a la batalla de Tchaldyran, el Kurdistan va quedar dividit entre dos grans imperis: l'Imperi Otomà i l'Imperi Safaví, enfrontats per qüestions d'aspiracions territorials i he-

gemòniques sobre Mesopotàmia i també per concepcions diverses a nivell religiós (Islam sunnít —otomans— contra Islam xiít —perses safavís—). Ambdós imperis utilitzarien els kurds, organitzats en un seguit de principats semi-independents, vassalls del poder central però independents «de facto», que servien d'estats coixí a les fronteres respectives. Aquests principats seguien una organització política basada en el feudalisme, i les primeres revoltes contra els sultans otomans es van produir quan aquests intentaren, a principis del segle XIX, de centralitzar de cop i volta llur poder suprimint els privilegis dels senyors feudals kurds a nivell econòmic i militar. La penetració d'ideologies nacionalistes procedents d'Europa —on els sultans d'Istanbul havien perdut quasi tots els territoris— començaren també a influir cada cop més en els pobles d'Orient Mitjà sotmesos a l'autoritat otomana, inclosos els kurds. El Shayj Obaydullah de Nehri, que es va revoltar contra el sultà el 1880, va ser el primer en formular la necessitat d'un Kurdistan unit i independent, a més de la col·laboració amb les altres minories de l'Imperi tant otomà com persa. La ideologia nacionalista va arribar també a la pròpia Istanbul, prenent el domini de la situació amb l'accés al poder dels Joves Turcs el 1908. Els darrers anys de l'Imperi Otomà suposen l'esclafament del poder aglutinador del sultà-califa pel radicalisme intolerant dels nacionalistes turcs.

Les potències guanyadores de la Primera Guerra Mundial varen considerar la creació d'un Kurdistan independent al sud del llac de Van i a la província otomana de Mossul, segons les clàusules del Tractat de Sèvres (1920). El president nord-americà Woodrow Wilson havia plantejat la fundació de tres estats als territoris no turcs de l'Imperi Otomà desintegrat: Armènia, Kurdistan i Aràbia. Els interessos petrolers de França i —sobretot— Gran Bretanya, i el triomf de la revolució kemalista a Turquia, arruinaren aquest projecte. Pel Tractat de Lausanne (1923), el Kurdistan otomà quedava dividit entre la República Turca, Síria i l'Iraq —turcs, francesos i anglesos—. El Kurdistan d'Iraq —antic vilaiat de Mossul en línies generals— fou inclòs al nou estat sota protecció britànica el 1926. El Kurdistan de Persia correspon a l'actual Kurdistan d'Iran.

Dividits doncs principalment entre quatre estats, els kurds no han deixat mai de ser víctimes de repressions sanguinàries per part dels governs respectius. Motius de caire econòmic i

ideològic són al rerafons del silenci, l'oblit i el genocidi permanent de què ha estat objecte el poble kurd al llarg d'aquest segle. L'ultra-nacionalisme para-feixista de Turquia ha portat fins i tot a negar-ne l'existència i titllar els kurds de «turcs de les muntanyes». El pan-arabisme en versió Ba'ath de Síria i sobre tot l'Iraq ha produït alguns dels capítols més revulsius de la història kurda més recent, com ara els bombardejos químics del 1988 o l'èxode massiu de que es fan ressò, per fi, els mitjans de comunicació internacionals aquests darrers dies. El nacionalisme persa del Shah, que considerava els kurds com «els aris més purs» i en recordava els lligams ètnics, lingüístics i històrics amb la resta de pobles iranians, ha donat pas amb la República Islàmica de l'Iran a una revifalla del concepte d'«umma» que intenta justificar la no concessió de qualsevol dret polític específic al poble kurd. Víctimes també de la política de blocs i de la seva caiguda, els kurds continuen esperant dramàticament l'hora en què els factors deixin de ser adversos per a la creació del seu Estat, mentre les consciències del poder internacional tan sols semblen reaccionar mogudes per «sentit humanitari» davant la repressió intolerable que duu a terme un cop més l'exèrcit de Saddam Hussein. Enrera queden les fites d'una lluita desesperada que continua alimentant-se de l'orgull que neix d'una consciència d'identitat pròpia insubornable: les revoltes i deportacions de temps de Mustafà Kemal Atatürk; la República Kurda de Mahabad (1946); la guerra civil dirigida per Mulla Mustafà Barzani a l'Iraq (1961-1975); la conquesta de Kirkuk per la guerrilla el dia de Nawroz, l'any 1991.

La llengua com a nexa d'identitat

La llengua és l'element d'identificació i d'unió més clar i indiscutible entre els kurds. La llengua kurda pertany al grup nord-occidental de les llengües iranianes. És per tant una llengua del tronc indo-europeu, que no té res a veure amb l'àrab —semítica— ni amb el turc —altaica—. El kurd es relaciona, pel contrari, amb el persa, el pàshto o afgà, el baluchi, l'osseta, etc. Per causes geogràfiques, socials i històriques, lligades sobretot a l'estructura tribal nascuda de l'aïllament que han imposat al poble kurd llurs pròpies muntanyes, la llengua kurda presenta una gran varietat dialectal. Aquesta disgregació ha estat aprofitada també pels governs dels Estats que divideixen el Kurdistan com a mètode de repres-

sió cultural, impeding una unificació dels dialectes en forma d'una o dues llengües de «cultura» i aprofitant les diferències per a negar la naturalesa kurda d'un o altre dialecte. A Turquia la llengua kurda ha estat prohibida fins ara, i contemplada oficialment com una «corrupció» del turc a base d'infiltració d'elements procedents de l'àrab i el persa. A l'Iran no gaudeix de cap estatus oficial ni es contempla en cap pla d'ensenyament. A l'Iraq, el kurd ha estat considerat com a llengua oficial tan sols a la meitat de les seves regions kurdes, i el seu ensenyament progressivament restringit els darrers anys. Tan sols els kurds de la Unió Soviètica que viuen dintre la República d'Armènia han gaudit de plena llibertat en la utilització de llur idioma matern.

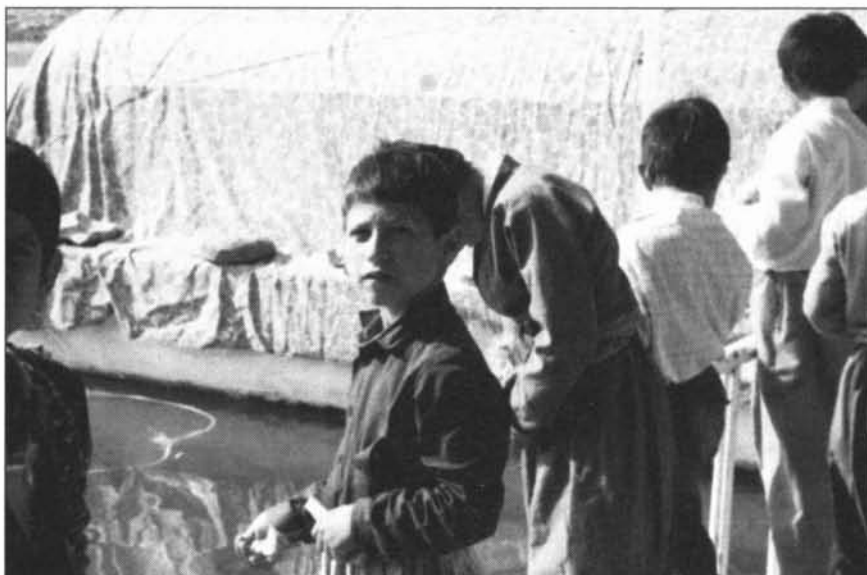
Els especialistes acostumen a reunir tots els dialectes kurds en tres grans grups: a) Kurd Septentrional o Kurmandji. Inclou les parles dels kurds de Turquia, Síria, la Unió Soviètica i algunes regions del nord-oest de l'Iran —Azerbaydjan occidental— i del nord de l'Iraq —Bahdinan—; b) Kurd Central o Soraní. És el grup parlat majoritàriament pels kurds de l'Iran i de l'Iraq; c) Kurd Meridional. Inclou un seguit de dialectes encara poc estudiats que es parlen en diverses zones de l'Iran occidental —Kermanshah i Elam— i també de l'Iraq —Khanaqin i rodalies—. Alguns dialectes són encara avui motiu de discussió i difícils de classificar. Alguns iranistes prefereixen considerar-los com a dialectes iranians independents dels kurds, mentre altres els inclouen dins del marc general de la llengua kurda. Són principalment el zaza, parlat a Anatòlia Central —Dersim—, el guraní, utilitzat per comunitats kurdes de la frontera irano-iraquiana principalment, i el lurí, llengua dels luris i bakhtiyaris, tribus para-kurdes que s'estenen fins al cor de la Pèrsia antiga, damunt del Golf Pèrsic.

El Kurmandjî i el Soraní han donat lloc a llengües literàries brillants. La literatura kurda es d'arrel principalment popular i el seu folklor es considera un dels més rics del món. Alguns estudiosos han parlat fins i tot d'«hipertrofia» tot referint-se a la tradició popular kurda. Existeix, però, una abundant literatura escrita que es remunta al segle X-XI, tot i que el seu desenvolupament s'intensifica només a partir del segle XVII. Dos poetes han estat aquest segle candidats al premi Nobel: Cigerxön (1903-1984), en kurmandjî, i Abdullah Goran (1904-1962) en soraní. El dialecte guraní va servir de base a una brillant literatura de caire religiós, utilitzada com a llengua vehicular per la secta Ahl al-Haqq.

Transfons religió en la societat kurda

Els kurds són un poble musulmà en llur majoria. Malgrat això, la pervivència d'elements religiosos i socials anteriors a l'Islam han conduït a un enfocament ben personal de l'Islam i la societat que se'n deriva. La primera religió del Kurdistan fou el Mazdeisme, la religió de Zaratustra, oficial als imperis Aquemènida i Sassànida. Havien adorat les forces de la naturalesa, culte del qual en trobem encara rastres persistents en el simbolisme del foc a la festa de Nawroz, Any Nou kurd. El Cristianisme es va estendre pel Kurdistan des dels segles IV i V, sobretot a les regions de Mossul i al nord de Síria, sense comptar la mil·lenària convivència amb els armenis. L'Islam va sobreposar-se a aquests rerafons de segles a partir del 637. La majoria dels kurds romandria fidel a la sunna i el poder califal de Damasc i Bagdad, seguint la tradició de les escoles shafai i també hanafi. Alguns es convertirien a la xiia. Una part d'ells formarien la secta dels Ahl al-Haq, divinitzadors de la figura de l'iman Ali, gendre del Profeta. Des del segle XI hi trobem també els Yezidis, mal anomenats «Adoradors del Diabole». Els Yezidis viuen principalment a Sindjar i el Bahdinan (nord de l'Iraq), però també a Turquia. La seva religió és una barreja molt peculiar d'elements zoroastrians, cristians i musulmans, des del ritual amb foc fins a la creença de la redempció de l'àngel caigut, Satanàs. Hi hagué també comunitats jueves que emigraren a Israel a partir del 1948.

Els kurds viuen la religió de forma més aviat popular, gens fanatitzada. La seva tolerància s'origina en l'assimilació d'elements no propiament ortodoxos d'època pre-islàmica: màgia i superstició popular, tradició folklòrica, restes de matriarcat social... La religió no és de fet un element aglutinador ni un signe d'identitat kurda. Els kurds donen més importància a la tradició que no pas a la religió, estructurant la seva vida d'acord sobretot amb la primera. Això no ha impedit, però, que l'Islam hagi jugat un paper essencial en el desenvolupament històric i social del Kurdistan, com ho demostra la importància que encara conserven les confraries sufis en determinades relacions tribals i familiars, fins i tot polítiques. Els shaykhs jugaren un paper destacat en les revoltes kurdes del segle XIX a l'Imperi Otomà, i no cal oblidar que el mític Mulla Mustafà Barzani, líder de la revolució kurda a l'Iraq, era ell mateix fill d'un shaykh que pertanyia a la con-

fraria dels Naqshabandis, introduïda al Kurdistan durant el segle XVI. Mulla Mustafà sempre va respectar, d'altra banda, la més estricta jerarquia familiar i tribal, sense proclamar-se mai en un càrrec —el de shaykh— que corresponia per dret de successió al seu germà més gran. Les generacions més joves han tendit a veure l'Islam com a la causa i origen principal de l'estancament de la societat kurda, i fins i tot del seu fracàs polític. L'agnosticisme creix, sens dubte, amb gran rapidesa al Kurdistan. Els signes més profunds que identifiquen i fan moure la complexa societat kurda no avancen, no obstant, amb la mateixa rapidesa, i la persistència d'un pensament «tribal» va més enllà que algunes evolucions socials concretes, més o menys intenses

segons les regions i d'acord amb la inèrcia intrínseca a la pròpia societat kurda o a les fortes pressions exteriors. En aquest sentit, cal qualificar de veritable «genocidi» la destrucció perpetrada per Saddam Hussein contra les estructures bàsiques del Kurdistan en deportar més d'un milió de kurds a les ciutats —camps de concentració— tot arrasant més de quatre mil pobles i petites ciutats i suprimint el sistema econòmic agrícola i ramader que constitueix un dels elements definitoris del poble kurd.

Hushyar Mariwan
(Vice-President del Comitè
per a la Defensa del
Poble Kurd)
Gian Mardin

Bibliografia essencial

Bois, Thomas. *Connaissance des Kurdes*. Khayats. Beirut, 1965.
Challand, Gérard. *Les Kurdes et le Kurdistan* (col·lectiu). Maspéro, París, 1978.
Eagleton, William jr. *The Kurdish Republic of 1946*. Oxford University Press. London, 1963.
Galletti, Mirella. *I Curdi nella Storia*. Vecchio Faggio. Chieti, 1990.
Ghassemlou, Abdulrahman. *Kurdistan and the Kurds*. Collets. London, 1965.
Hansen, Henny-Harald. *The Kurdish woman's life. Field research in a muslim society, Iraq*. Nationalmuseet. Copenhagen, 1961.

Kutschera, Chris. *Le mouvement national kurde*. Flammarion. París, 1979.
Mackenzie, D.N. *Kurdish Dialect Studies*. Oxford University Press. London, 1961 (vol. 1), 1962 (vol. 2).
More, Christiane. *Les Kurdes aujourd'hui. Mouvement national et partis politiques*. L'Harmattan, París, 1984.
Nikitine, Basil. *Les Kurdes*. Imprimerie Nationale. París, 1956.
Vanly, I.C. *Le Kurdistan irakien Entité Nationale. Étude de la révolution de 1961*. La Baconnière. Neuchâtel, 1970.
Wahby, Tawfin, C.J. *A Kurdish-English dictionary*. Clarendon-Press. London, 1966.